

MAGISTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2005:111
ISSN 1404-0891

Sagostunder på folkbiblioteket

Ur sagostundsledarens perspektiv

MARGARETA SVENSSON

HÖGSKOLAN I BORÅS

© **Margareta Svensson**
Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Sagostunder på folkbiblioteket: ur sagostundsledarens perspektiv.

Engelsk titel: Story times at the Public Library: From the Perspective of the Story time Provider.

Författare: Margareta Svensson

Kollegium: 3

Färdigställt: 2005

Handledare: Eva Wahlström

Abstract: This master's thesis takes the provider's perspective on public library story times for children. The main questions are: What perspectives can the providers have? How does the perspective affect the content and how is the story time drawn up?

Five story time providers were interviewed about the purpose of their story times, the methods they used and the content they chose.

A model with four criteria was used to analyze the result of the interviews. The criteria were: adult criteria, consideration of the children's view, pedagogical criteria and literary/story time criteria. These criteria form together four different possible perspectives on the public library story time.

The provider's perspective on public library story time does, in this thesis, have an effect on the purpose, the content, the methods and how the story time is drawn up. The story time content is affected by the purpose and methods chosen are also affected by the purpose or by the provider's behaviour.

Nyckelord: sagostunder, sagostundsledare, vuxenperspektiv, barnkultur, förskolebarn, folkbibliotek

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Uppsatsens bakgrund	1
1.1.1 Historisk tillbakablick på folkbibliotekens sagostunder	1
1.1.2 Råd till sagostundsledare	4
1.1.3 Bibliotekslagens betydelse för verksamheten	8
1.2 Uppsatsens frågeställning och syfte	9
1.3 Uppsatsens avgränsningar	10
1.4 Centrala begrepp	10
2 Tidigare forskning och annan litteratur	12
2.1 Vuxenperspektiv på kultur för barn	12
2.2 Vuxenperspektiv på biblioteksverksamhet för barn	13
3 Teori	16
3.1 Vuxenperspektiv på barnlitteratur	16
3.2 Utformandet av teorin till denna uppsats	18
4 Uppsatsens metod	20
4.1 Val av insamlingsmetod och genomförande	20
4.2 Val av analysmetod och genomförande	21
4.3 Urval	21
4.3.1 Urval av bibliotek	22
4.3.2 Urval av litteratur	22
5 Resultatet av intervjuerna med sagostundsledarna	24
5.1 Sagostundsledarnas svar	24
5.1.1 Förmedlaren	24
5.1.2 Barngruppen och andra vuxna	25
5.1.3 Metodik och förhållningssätt under sagostunden	27
5.1.4 Förberedelser och resurser för sagostunden	29
5.1.5 Syftet med sagostunder	30
5.1.6 Sagostundens innehåll	32
6 Analys och diskussion	37
6.1 Förmedlarnas perspektiv på sagostunden	37
6.1.1 Traditionella pedagogiska perspektiv	37
6.1.2 Läsespsykologiska perspektiv	39
6.1.3 Sagostundsperspektiv och rent litterärt perspektiv	41
6.1.4 Estetiska perspektiv	43
6.2 Avslutande diskussion	44
7 Avslutning	46
7.1 Slutsats	46
7.2 Sammanfattning	47
7.3 Förslag till fortsatt forskning	48
Litteraturlista	49
Otryckt material	49

Tryckt och elektroniskt material.....	49
Bilaga: Intervjufrågor till sagostundsförmedlarna	53

1 Inledning

*Sagostunder vid svenska folkbibliotek: värda att satsas på.*¹

Så lyder titeln på ett tidigare arbete från Borås högskola om sagostunder. Fastän sagostundernas vara eller inte vara har diskuterats genom åren så har de ändå överlevt och bibliotekspersonal har uppenbarligen velat satsa på dem. Idag är sagostunderna en av de vanligaste biblioteksverksamheterna för barn. I en enkätundersökning utförd av Kulturrådet år 2004 framkom att 71 % av de deltagande kommunerna hade sagostunder.²

Hur ser de motiv och tankar ut som ligger bakom den praktiska verksamheten? Hur väljs t.ex. innehållet på sagostunden ut? Vad ligger bakom de sagostundsansvarigas val av metodik under sagostunden? Med tanke på att sagostunder är en så pass vanligt förekommande aktivitet är det viktigt att de bakomliggande tankarna hos de sagostundsansvariga tydliggörs. Ett sådant tydliggörande möjliggör en kritisk diskussion kring den praktiska verksamheten. Jag vill i denna magisteruppsats tydliggöra och analysera de sagostundsansvarigas perspektiv på sagostundsverksamheten och hoppas på så vis bidra till en framtida diskussion kring sagostundernas syfte, innehåll och metodik.

Jag som utfört denna undersökning har tidigare studerat bl.a. litteraturvetenskap och litteratur för barn och ungdom. Jag har också arbetat inom förskolan. Under arbetet med denna magisteruppsats har jag haft förmånen att intervjua fem sagostundsansvariga personer. Det gav mig, förutom empiri till denna uppsats, också en ovärderlig insyn i det praktiska arbetet på bibliotek, vilket jag tackar för. Jag vill också tacka för den hjälp jag fått, först och främst från Eva Wahlström och Göte Edström, samt all annan hjälp som kommit mig till del.

1.1 Uppsatsens bakgrund

Till bakgrund för denna magisteruppsats ligger en historisk tillbakablick på bibliotekens sagostunder, praktiska råd till sagostundsledare samt Sveriges bibliotekslag.

1.1.1 Historisk tillbakablick på folkbibliotekens sagostunder

Sagostunder är och har sedan barnbibliotekens allra första början varit en del av folkbibliotekens verksamhet. Innehållet i bibliotekens sagostunder har under åren varierat och så har även åsikterna om innehållet. Nedan följer en kort historisk tillbakablick på folkbibliotekens sagostunder.

Valfrid Palmgren startade Sveriges första barnbibliotek i Stockholm 1911 och införde där moderna biblioteksidéer som hon hämtade från USA. En av dessa var sagoberättande.³ På grund av lokalbrist ordnades sagostunder då och då fram till 1928, när barnbiblioteket flyttade till nya lokaler. Tack vare ett särskilt sagostundsrum blev sagostunderna då ett regelbundet inslag i verksamheten.⁴ En av de sagoberättande bibliotekarier som arbetade på Stockholms

---

¹ Lööf, Ami & Karlsson, Bengt Göran 1984.

² Av 290 kommuner hade 258 st. svarat på enkäten. Corneliussen, Cay 2004-06-10.

³ Palmgren Munch-Petersen, Valfrid 1961. s. 755.

⁴ Törnvall-Olsson, Lillemor 1972. s. 61f.

barnbibliotek från mitten av 1920-talet var Elsa Olenius.⁵ Olenius syfte med den utåtriktade verksamheten, däribland sagostunderna, var att inspirera till läsning.⁶ På sina sagostunder berättade hon ofta folksagor, trots att dessa under vissa perioder inte ansågs lämpliga för barn. Hon menade att den saga som berättades skulle ”innehålla fantastiska inslag, så att den kunde fångsla, den skulle vara rolig och spännande. Den skulle ha ett moraliskt innehåll, ge ”lyftning” – dock utan några pekpinningar. Den skulle också ha estetiska kvaliteter.”⁷ Olenius kopplade samman sagostunden med pantomimlek och dramatiseringar, vilket senare ledde till teaterföreställningar inför publik. Därmed blev Elsa Olenius också en förgrundsgestalt inom barnteatern. Syftet med detta arbetssätt var att genom sagoberättandet locka barnen till böcker, läsning och till teatern⁸. Elsa Olenius fortsatte att leda sagostunder ända in på 1960-talet⁹.

Men dramatik och teater är inte det enda som påverkat hur sagostunder bedrivits på biblioteken. Så tidigt som i 1950-talets Uppsala använde bibliotekarien där, Vivica Hänningar, diabilder på sagostunden. Hon varvade dock diabliderna med muntligt berättande eftersom hon ansåg att bilden fanns överallt i samhället och att barnen också behövde lära sig att lyssna utan bilder¹⁰. Bildbanden fortsatte att vara ett vanligt inslag på 1960- och 1970-talens sagostunder. I boken *Att arbeta i barnbibliotek*, som gavs ut 1968, skriver Helena Sandblad att: ”Sagobildbandet ger liv och färg åt framställningen och är ett gott stöd framförallt för en ovan berättare.”¹¹ Fyra år senare, 1972, menar Lillemor Törnvall-Olsson att få sagostunder innehåller endast muntligt berättande och att efterfrågan på bildband är större än tillgången. Syftet med bildbanden är att locka barnen att själva vilja titta i bilderboken som bildbandet baseras på, fortsätter hon.¹² Kerstin Auraldsson, chef för barnavdelningen vid Uppsala stadsbibliotek, skrev 1978 att bildbandet innebär att alla kan se bilden och att själva bilden lyfts fram: ”Bilden är ofta försummad i dag och illustratören har en mer undanskymd ställning än författaren”, poängterar hon.¹³ Samtidigt framförs åsikten att allt TV-tittande gjort att det är besvärligare att hålla kvar barnens uppmärksamhet, varför bildbanden behövs¹⁴. Det nämns också andra sätt att hjälpa barnen att koncentrera sig, såsom flanellografbilder, balloptikon, planscher samt teckningar på en griffeltavla.¹⁵

Under 1960-talet slutade många bibliotek med sagostunder. Många var vid denna tid kritiska mot folksagorna, vilket kan ha varit en av orsakerna till att man gav upp om sagostunderna.¹⁶ En annan orsak kan ha varit den konkurrens om barnens uppmärksamhet som TV:n innebar. Vid biblioteken i Uppsala märkte man nämligen en sådan konkurrens och nedgång i antalet besökare redan 1957.¹⁷ Samtidigt innebar också 1960-talet att bibliotekets roll som kulturförmedlare ökade¹⁸ och sagostunden förändrades till att också innehålla aktiviteter av andra slag. Exempel på sådana aktiviteter som vann terräng på berättelsernas bekostnad under

---

⁵ Lindvåg, Anita 1988. s. 23.

⁶ Ibid. s. 27.

⁷ Ibid. s. 31.

⁸ Ibid. s. 15 samt s. 124.

⁹ Ibid. s. 29.

¹⁰ Auraldsson, Kerstin 1979. s. 71.

¹¹ Sandblad, Helena 1968. s. 36.

¹² Törnvall-Olsson, Lillemor 1972. s. 67 samt s. 69f.

¹³ Auraldsson, Kerstin 1978. s. 36.

¹⁴ Danielsen, Marie 1980. s. 116.

¹⁵ Sandblad, Helena 1968. s. 35.

¹⁶ Eriksson, Anna Birgitta 1994 s. 106.

¹⁷ Auraldsson, Kerstin 1979. s. 78.

¹⁸ Danielsen, Marie 1980. s. 115.

1960- och 1970-talen var lekar, teater och pyssel.¹⁹ I en artikel ur Biblioteksbladet 1968 föreslås det till och med att kommunen kunde anställa en förskollärare som delar sin tid mellan de olika biblioteken, med ansvar för inte bara sagostunder utan också rytmik, dramatik, musikstunder, målning och kaspersteater.²⁰ Ett av de möjliga syftena som Törnvall-Olsson för fram med sådan verksamhet kan ha varit att erbjuda de barn som inte fick gå i förskola något av det de därmed missade. Andra syften med sådan verksamhet kan ha varit att lära barn att vara i en grupp, att lyssna och koncentrera sig. Genom sagostunderna ville man också ge barnen ett roligt möte med boken, ge missgynnade barn extra språkstimulans samt öva upp barnens tankeförmåga. Törnvall-Olsson skriver, mitt under denna sagofientliga tid, att: ”Sagostunderna kan också bidra till att föra vår sagoskatt vidare, den riskerar faktiskt att falla i glömska.”²¹

Alla var dock inte lika positivt inställda till bildbanden och de olika aktiviteterna. År 1975 ifrågasatte Arne Skårman, barn- och ungdomsbibliotekarie, utformningen på bibliotekens sagostunder. Han menade att man istället borde fokusera mer på barnen och på deras språkutveckling. Barnen borde själva få använda sitt språk under sagostunderna, skrev han. Skårman förordade teaterlek samt oplanerade sagostunder för de barn som råkar befinna sig i lokalen istället för målning och barnens stilla lyssnande till den vuxne.²² Ett år senare skrev författaren och läraren Gun Jacobson, med anledning av allt diabilidsanvändande: ”Jag är rädd att tekniken håller på att ta död på berättandet.”²³ Jacobson fick medhåll av Elsa Olenius, som dock framhöll att en ensam barnbibliotekarie inte kan hinna med allt utan måste ta till diabilider ibland.²⁴ År 1982 kom boken *Passa upp, passa, passa vidare?*, där författarna ifrågasätter det myckna användandet av bilder och ber läsaren fundera över hur stort behovet av diabiliderna är.²⁵ Vidare påpekar de att det är meningen att biblioteket ska stå för och sprida de alternativa konstformerna, de som inte kommersialiserats.²⁶

Bruno Bettelheims bok *Sagans förtrollande värld* gavs ut på svenska 1979, vilket påverkade attityderna gentemot folksagan och det muntliga berättandet.²⁷ Två studenter vid Bibliotekshögskolan i Borås skrev därefter, år 1984, ett specialarbete där de argumenterade för sagor och sagostunden. Studenterna, Ami Lööf och Bengt Göran Karlsson, anser att sagostunden ska innehålla sagor, som en motvikt till den kommersialiserade barnkulturen. Trots att deras egen enkätstudie visade att de flesta bibliotek läste sagor istället för att berätta dem muntligt, menar de ändå att berättandet är att föredra.²⁸ Harriette Söderblom, då barnbibliotekskonsulent vid Stockholms folkbibliotek, skrev år 1986 en artikel om alla de hjälpmedel som hade använts vid sagostunderna i Stockholm. Hon avslutar sin artikel med att hylla det muntliga berättandet: ”Indisputably, story-telling as an oral tradition is a cultural activity of great value, which the libraries all over the world have the responsibility to keep alive.”²⁹ Året därefter, 1987, startades ett projekt inom Kronobergs län. Detta treåriga projekt syftade till att lyfta fram de lokala sägnerna genom muntligt berättande och var ett samarbete mellan biblioteken, skolor och museum. Målet var att alla skulle kunna berätta en lokal sägen

---

¹⁹ Törnvall-Olsson, Lillemor 1972. s. 60. samt Eriksson, Anna Birgitta 1994. s. 106.

²⁰ Fries, Gerda 1968.

²¹ Törnvall-Olsson, Lillemor 1972. s. 60f.

²² Skårman, Arne 1975.

²³ Jacobson, Gun 1976. s. 92.

²⁴ Corinna (Bolin, Greta), 1977.

²⁵ Skoglund, Lena red. 1982. s. 40.

²⁶ Ibid. s. 25.

²⁷ Eriksson, Anna Birgitta 1994. s. 107.

²⁸ Lööf, Ami & Karlsson, Bengt Göran 1984. s. 29f.

²⁹ Söderblom, Harriette 1986. s. 71.

vid projektets slut. Konsekvenserna av detta projekt blev ett ökat intresse för muntligt berättande och lokal historia, samt ett regelbundet användande av sagor av de yrkeskategorier som arbetar med barn. Dessutom skapades ”Berättarnätet”, ett nätverk av berättare som ordnar berättarstunder. I en av de deltagande kommunerna anställdes en sagoberättare som fick ansvaret för sagostunder och fortbildning.³⁰ Denna kommun, Ljungby kommun, beslöt ungefär vid samma tid att också ordna en berättarfestival. I maj 1990 gick den första berättarfestivalen av stapeln och har sedan dess blivit en årlig tilldragelse.³¹

År 1994, kom boken *Barnspåret: idébok för bibliotek*, en uppföljare till 1982 års *Passa upp, passa, passa vidare*³², samt ett försök till att argumentera för bibliotekets grundläggande arbete, som hotades av indragna ekonomiska resurser.³³ ”Sagor ska berättas, inte läsas, för att komma till sin rätt”, skriver författaren bestämt och fortsätter med att argumentera mot att visa bilder i en bok eller med hjälp av allehanda teknik³⁴.

De olika strömningarna vad gäller sagostundernas utformning och syfte har alltså varierat med åren.

1.1.2 Råd till sagostundsledare

Med avstamp i den historiska tillbakablicken ovan ska jag i detta stycke redogöra för något om de olika metoder och inriktningar som framkommer i handböcker om berättande och högläsning. Syftet med detta är att skapa en praktisk kunskapsplattform kring sagostunder inför resultatgenomgången.

Barngruppen och andra vuxna

I Joanna Fosters bok om högläsning av bilderböcker nämns att om gruppen består av tio till femton barn har alla möjlighet att se bilderna ordentligt, men att det kan bli besvärligt om barngruppen är större än så. Ett sätt att råda bot på en för stor grupp är att införa anmälan i förväg samt att erbjuda fler tillfällen, skriver hon.³⁵

Det är en stor skillnad mellan barn i olika åldrar, menar Joanna Foster, och nämner flera olika möjliga åldersgränser för bilderboksstunden. Hon nämner ett exempel där två olika stunder ordnats, en för tre- och fyraåringar och en annan för fem- och sexåringar. Treåringar har, generellt sett, ännu inte förmågan att koncentrera sig tillräckligt, menar författaren och poängterar vikten av att inte tillåta undantag från bestämda åldersgränser.³⁶ Sylvia Ziskind, bibliotekarie, berättare och professor i barnlitteratur, ger i sin bok *Telling stories to children* rådet att sträva efter en så liten och en så homogen lyssnarskara som möjligt, men att planera för andra sorters grupper också.³⁷ Sagostundens längd beror, enligt Joanna Foster, också på barnens ålder samt om barnen är erfarna lyssnare eller inte. I början av terminen kan det därför vara bra att ha en kortare sagostund, 15-20 minuter, som man sedan förlänger allt

---

³⁰ Langemark, Lena 1992.

³¹ Gustavsson, Per 1991.

³² Skoglund, Lena red. 1982.

³³ Eriksson, Anna Birgitta m.fl. 1994. s. 9.

³⁴ Eriksson, Anna Birgitta 1994. s. 108.

³⁵ Foster, Joanna 1967. s. 12f.

³⁶ Ibid. s. 14f.

³⁷ Ziskind, Sylvia 1976. s. 101.

eftersom barnen blir mer och mer vana vid att lyssna. En sagostund bör inte vara längre än en halvtimme.³⁸

Joanna Foster menar att föräldrar inte bör sitta med bland barnen under sagostunden, det splittrar barnens uppmärksamhet att ha dem där, oavsett hur stilla föräldrarna än sitter skriver hon. Hon menar dock att det är en fördel om de finns med långt bak i rummet, eftersom de då lär sig saker samt finns nära till hands om de behövs.³⁹

Metodik och förhållningssätt under sagostunden

Barnboksförfattaren och lärarutbildaren Mem Fox rekommenderar i sin bok *Läsa högt: en bok om högläsningens förtrollande verkan* sju saker som förmedlaren kan göra med sin röst för att fånga vid högläsning. Dessa sju är: tala högt och lågt, tala snabbt och långsamt, tala med gäll röst och med basröst och, slutligen, att göra paus. Hon tillägger att den första meningen alltid ska väcka barnens intresse och att den sista meningen alltid ska läsas riktigt långsamt.⁴⁰ Enligt Joanna Foster är det vanligt att ovana högläsare höjer både tonen och tempot under själva läsningen, varför det är en god idé att läsa långsamt och med en mjuk röst.

En nybörjare måste också lära sig en teknik för att hålla i boken. Foster beskriver två olika tekniker för det. En av teknikerna innebär att man håller i bokens överkant, nära ryggen, med en hand och vänder blad i nederkanten, med den andra handen. Den andra tekniken innebär att man håller med en hand i nederkanten av boken, nära ryggen, och vänder blad med den andra handen i bokens övre kant. Det är en fördel om man viker ut nya böcker innan de ska läsas på sagostunden, så att de lätt öppnar sig och går att hålla öppna. När tekniken övas in gäller det att tänka på flera saker, t.ex. att hålla boken stadigt och att inte skymma barnens sikt med armen när man vänder blad i boken. Om man väljer att ha boken precis framför sig ska man se till så att den inte vinglar när blicken flyttas mellan boken och barnen. Den som läser bör sitta lite högre än barnen och hålla boken precis ovanför huvudena på de barn som sitter främst. På så vis kan barnen i första raden se, liksom barnen längst bak.⁴¹

Ulf Ärnröm och Peter Hagberg, vilka anordnar studiedagar och kurser kring berättande, skriver i *Berättarboken* om några viktiga saker att tänka på vid muntligt berättande. En av dessa är att ge lyssnarna en bild av platsen där berättelsen utspelas, det kan räcka med att nämna någon liten detalj. Det är bra att tidigt tala om för lyssnarna vem huvudpersonen är samt gärna dröja lite vid sagans problem, så att spänningen byggs upp.⁴² För övrigt poängterar Ärnröm och Hagberg att alla är olika och att det inte finns något sätt som är rätt när det gäller att berätta. Det gäller att vara sig själv och ta vara på sin egen personlighet.⁴³ Carina Fast, lärarutbildare och berättare, tipsar i sin bok *Berätta! Inspiration och teknik* om att berättelsen kan locka åhörarnas sinnen om man beskriver t.ex. lukter, smaker och ljud på platserna där berättelsen utspelas. Andra saker som kan vara viktiga att tänka på är hur man står och var man gör av händerna. Det kan vara fördelaktigt att röra sig lite under berättandets gång samt att sakta flytta blicken bland publiken.⁴⁴

---

³⁸ Foster, Joanna 1967. s. 21 samt s. 36.

³⁹ Ibid. s. 44.

⁴⁰ Fox, Mem 2003. s. 42f samt s. 49ff.

⁴¹ Foster, Joanna 1967. s. 25 samt s. 28.

⁴² Ärnröm, Ulf & Hagberg, Peter 1992. s. 44ff.

⁴³ Ibid. s. 49.

⁴⁴ Fast, Carina 2001. s. 54f samt 60f.

Oväntade saker dyker ofta upp när det gäller små barn, skriver Joanna Foster, och nämner tekniker för att hantera några av dem: Om ett barn helt plötsligt vill lämna sagostunden är bästa sättet att klara av det på att påbörja en sång, så att de andra barnen är upptagna med något som håller dem kvar, samtidigt som man hjälper barnet ut till en väntande vuxen. För att undvika att barnen puttas och bråkar med varandra hjälper det att se till att de sitter på armbågsavstånd och att alla ser ordentligt. Om ett barn pratar under sagan kan kommentaren först ignoreras, men om det inte går kan man kort bekräfta barnet och sedan snabbt fortsätta med sagan. Det gäller att inte vilja uppfostra barnen utan istället lösa situationen på ett smidigt och snabbt sätt med så kort avbrott som möjligt.⁴⁵

Förberedelser och resurser för sagostunden

Sylvia Ziskind påpekar att en berättare bör skapa ett system för att spara berättelser att berätta. Hon skriver också om att man bör memorera berättelserna, så att de blandas med berättarens egen personlighet. Hur man gör detta är mycket individuellt, skriver hon, men ger några förslag på tillvägagångssätt. Vid memorerandet hjälper det om man börjar med att lära sig början och slutet på berättelsen samt hur händelserna utvecklar sig tillsammans med stickord. Det hjälper också att läsa och berätta berättelsen högt för sig själv vid upprepade tillfällen.⁴⁶ Ulf Årnström och Peter Hagberg skriver om att det bästa sättet att lära sig en berättelse är att försöka se sagans miljöer som bilder för sitt inre. Det hjälper att ställa sig frågor om personerna, handlingen och miljöerna i sagan och fantisera kring dem.⁴⁷

Viss memorering behövs även vid högläsning, skriver Joanna Foster. Hon rekommenderar att man läser igenom boken några gånger och sedan försöker minnas de viktigaste händelserna i den. Tänk också på viken text som hör till vilken bild. Därefter ska boken läsas igen, som om barngruppen satt där och lyssnade. Det gäller att lära sig boken så ingående så att blicken kan riktas mot barnen och endast behöver kasta snabba ögonkast på bokens uppslag. Förutom att lära sig bilderböckernas innehåll behöver man också lära sig att hålla i boken på ett sätt som fungerar, enligt Foster.⁴⁸

Syftet med sagostunder

Carina Fast framhåller, i sin bok att barn med hjälp av berättelser inte bara ökar sin kunskap om omvärlden och om språket utan också att barnets egen identitet och självkänsla kan stärkas av berättande. Förmågan att skapa egna bilder inombords ökar, vilket i sin tur leder till större fantasi och ökad kreativitet. De inre bilderna motiverar också barnen till att vilja läsa fler böcker och ”berättaren blir därmed en god försäljare av boken”, skriver hon.⁴⁹

I *Berätta för barn* skriver Anna Lena Wik-Thorsell om att barnen utvecklar sitt eget språk då de lyssnar till berättelser⁵⁰. Förutom lust att själv läsa mera ger berättelser också kunskaper, t.ex. förståelse för språkliga uttryck, kunskap om hur det var förr, insikt i andra kulturer och att människor kan tänka olika.⁵¹

---

⁴⁵ Foster, Joanna 1967. s. 40-44.

⁴⁶ Ziskind, Sylvia 1976. s. 8-25.

⁴⁷ Årnström, Ulf & Hagberg, Peter 1992. s. 30ff.

⁴⁸ Foster, Joanna 1967. s. 24f.

⁴⁹ Fast, Carina 2001. s. 19-39.

⁵⁰ Wik-Thorsell, Anna Lena 1974. s. 11.

⁵¹ Ibid. s. 84.

Aidan Chambers, författare och litteraturpedagog, jämför de två metoderna berättande och högläsning i sin bok *Böcker omkring oss* och menar att de är två helt olika saker, högläsning har med texten att göra och berättande har med deltagarna att göra. Högläsning är en aktivitet som manar oss till reflektion och tanke samtidigt som det utvecklar oss kulturellt. Berättande däremot, är avkopplande och känslöbetonat samtidigt som det förstärker den kultur som vi ingår i, menar Chambers. Det muntliga berättandet möter oss redan som mycket små, påpekar Chambers, det är vår erfarenhet av t.ex. ramsor och ordlekar som ligger till grund för vår läslust. Genom högläsning får vi som små en upplevelse av hur texter fungerar och hur de kan tolkas, vilket hjälper oss när vi sedan själva ska lära oss läsa.⁵²

Sagostundens innehåll

I flera av handböckerna nämns att man ska välja sådant som man själv tycker om.⁵³ Sylvia Ziskind skriver att när man hittar en bok som fastnar i ens medvetande så ska man läsa den högt för sig själv, varje dag, i en hel vecka och om den därefter fortfarande känns lika bra, då ska man välja att berätta just den boken.⁵⁴

Berättelsen ska också passa lyssnarna. Barnens ålder påverkar, liksom hur väl de känner berättaren. Carina Fast menar att det inte är lika lätt att berätta för en grupp okända barn som för en grupp barn som den vuxne känner väl.⁵⁵ Små barn kan behöva något konkret som hjälper dem att koncentrera sig på berättelsen, skriver Carina Fast. Som exempel nämner hon t.ex. flanobilder och fingerdockor. Några andra spännande förslag på illustrationer till berättelser som hon framför är ritsagor, snörlekar och pappersvikning. Hon påpekar dock att det är viktigt att se till att inte illustrationerna drar uppmärksamheten helt från berättelsen.⁵⁶

Vad gäller val av bilderböcker för sagostunden så skriver Foster att är det viktigt att vara medveten om att inte alla böcker passar för läsning inför en barngrupp. Även vid högläsning gäller att man bör välja sådana berättelser som man själv tycker om. Det är också viktigt att ta med i beräkningen om barngruppen består av yngre barn eller barn som inte är vana vid att sitta i grupp och lyssna, då måste det vara böcker med lite text på varje sida, så att bladet ofta vänds till något nytt. Leta efter böcker som handlar om sådant som barnen känner till, eftersom barn fascinerar av sin vardag och gärna vill höra mer om den. Allt behöver dock inte vara välbekant i böckerna, eftersom barn också tycker om att lära sig nya saker. Handlingen och karaktärerna i boken bör vara väl uppbyggda. Välj böcker där handlingen byggs upp mot en höjdpunkt och sedan avslutas strax därefter. Eftersom det är en kort text bör orden vara valda med omsorg, d.v.s. vara exakt de rätta för handlingen. De bör medverka till att skapa stämning och gärna innebära ordlek och rytm. Texten ska höra ihop med bilderna. Om boken innehåller för mycket beskrivande text och för få bilder tappar barnen lätt uppmärksamheten. Tänk också på att hela barngruppen ska kunna se bilderna och därför bör dessa vara stora och tydliga.⁵⁷

Joanna Foster menar att tre eller fyra böcker räcker till en sagostund. Plocka ihop böcker som varierar vad gäller tempo, stämning och längd. Det är ofta en fördel att läsa den längsta boken i början eller mot mitten av sagostunden, eftersom barnens koncentrationsförmåga då

---

⁵² Chambers, Aidan 1995. s. 61, s. 67ff samt s. 73.

⁵³ Livo, Norma J. & Rietz, Sandra A 1986. s. 94; Årnström & Hagberg 1992. s. 25 samt Fast, Carina 2001. s. 40.

⁵⁴ Ziskind, Sylvia 1976. s. 2.

⁵⁵ Fast, Carina 2001. s. 40.

⁵⁶ Ibid. s. 60 samt s 123f.

⁵⁷ Foster, Joanna 1967. s.19ff.

fortfarande är hög. Böckernas ämne kan också varieras, men som vuxen kan det vara lättare att ha ett tema eftersom böckerna då är lättare att introducera. Foster tänker sig tre olika kategorier av böcker: böcker som berättar en historia, de som beskriver en känsla eller en idé samt sådana där barnen deltar i berättandet, och hon ser till att sagostunden innehåller någon bok från varje kategori.⁵⁸ En tempoändring, variation samt aktiverande av barnen får man också om man lägger in sånger, ramsor eller dikter i programmet.⁵⁹

Beroende på hur barngruppen är kan det behövas olika sorters inledningar på sagostunden, en stökig grupp behöver lugna ner sig och en blyg grupp behöver aktiveras. När böckerna sedan introduceras ska man tydligt tala om titeln och ge barnen tid att titta på omslaget. Tänk på att inte avslöja vad boken handlar om. Foster påpekar att man, när man avslutar historien, inte heller ska fråga barnen vad de tycker, utan låta vad de just hört sjunka in och låta barnen forma sig egen bild av berättelsen och av sagostunden.⁶⁰ På slutet av sagostunden är det, enligt Foster, lämpligt att avsluta med en stund då barnen får bläddra själva i böckerna.⁶¹ Speciella inledningsceremonier och avslutningsceremonier är något som omgärdat berättande i alla tider, runt om i världen, skriver Anne Pellowski i boken *The World of Storytelling*. Hon nämner t.ex. att det på biblioteken i USA är vanligt att sagostundsledaren tänder ett stearinljus som inledning på sagostunden och sedan blåser ut det som avslutning. Vanligt är också att berättandet inleds och avslutas med någon speciell fras, t.ex. ”Det var en gång” och ”och så levde de lyckliga i alla sina dagar”, eller att berättaren och lyssnarna växelvis svarar varandra i en ordlek. Det finns exempel på folk runt om i världen som förvarar sina sagor i en väska eller har små föremål fastknutna i en väv som symboliserar sagor. Berättandet inleds sedan med att berättaren tar fram föremålet som hyser sagorna och väljer en av dem.⁶²

Dikter, fingerramsor, dockteater och dramalek är exempel på annat innehåll, förutom högläsning eller muntligt berättande, som nämns som möjligt innehåll på sagostunden⁶³. Pellowski ger exempel på att berättande genom tiderna ackompanjerats av olika sorters musik samt illustrerats av bilder som visas upp eller som ritas upp för lyssnarna⁶⁴.

1.1.3 Bibliotekslagens betydelse för verksamheten

Sedan 1997 har Sverige en bibliotekslag som reglerar Svenska bibliotek. För denna studie är två av bibliotekslagens tio paragrafer relevanta:

”2§ Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek. Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Varje kommun ska ha folkbibliotek.

/.../

---

⁵⁸ Foster, Joanna 1967. s. 21f.

⁵⁹ Ibid. s. 29ff.

⁶⁰ Ibid. s. 37ff.

⁶¹ Ibid. s. 45.

⁶² Pellowski, Anne 1990. Kapitel 9 samt kapitel 13.

⁶³ Ziskind, Sylvia 1976. Kapitel 5.

⁶⁴ Pellowski, Anne 1990. Kapitel 11 samt kapitel 12.

9§ Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.⁶⁵

Sammanfattningsvis innebär detta att bibliotekets verksamhet för barn, t.ex. sagostunderna, ska hjälpa dem i deras språkutveckling samt öka deras läslust. Kanske kan man se just sagostunden som ett av de medier som särskilt lämpar sig för barn och som främjar kulturell verksamhet.

1.2 Uppsatsens frågeställning och syfte

Nedan följer en redogörelse för syftet med denna uppsats. Tillsammans med syftet finns min frågeställning och underliggande frågor till den.

I den historiska genomgången samt i stycket med praktiska råd till sagostundsledare framkommer en rik variation av synpunkter på sagostunderna. Synpunkterna handlar t.ex. om val av litteratur för sagostunderna, olika metoder för sagostunder samt vad man vill att sagostunderna ska resultera i. På flera punkter är åsikterna delade. Det ligger därför nära till hands att tänka sig att olika bakomliggande perspektiv på sagostunder är möjliga.

Under de senaste åren har skillnaden mellan barn- och vuxenperspektiv på verksamhet för barn uppmärksamats. Det har tidigare varit vanligt att forskare, istället för att fråga barnen om deras verklighet, frågat vuxna i närheten av barnen. Resultatet av sådan forskning är kunskap om barn sett ur vuxnas synvinkel och med vuxnas värderingar. Numera har det blivit alltmer vanligt att gå direkt till barnen om det gäller deras egen upplevelse och verklighet.⁶⁶ Jag fokuserar i min undersökning på sagostunder ur de vuxnas synvinkel, d.v.s. de vuxnas värderingar av verksamheten för barnen. Birgitta Qvarsell, professor i pedagogik, skriver att bara för att en person i sitt yrke fokuserar på barnet och åtgärder för barnet så har personen inte automatiskt ett barnperspektiv. Barnens perspektiv kan man, som vuxen, försöka få fatt i om man försöker förstå barn och deras handlande utifrån att man ser dem som aktörer. Många gånger har vuxna istället ett professionellt vuxenperspektiv, menar hon.⁶⁷ De sagostundsansvarigas uppmärksammande av barnens upplevelser är ett av de möjliga perspektiv som jag undersöker i denna uppsats. Syftet med uppsatsen är således att tydliggöra och analysera de perspektiv som sagostundsansvariga kan ha på sagostunden.

Min frågeställning är:

Vilka perspektiv kan sagostundsansvariga ha på sagostunden och hur skulle perspektivet kunna påverka utformningen och innehållet?

- Vilket syfte har de med sagostunderna?
- Vilket innehåll använder de?
- Vilken metodik använder de?

---

⁶⁵ *Bibliotekslagen* 1996.

⁶⁶ Hake, Karin 1999. s. 193f.

⁶⁷ Qvarsell, Birgitta 2001. s. 91.

1.3 Uppsatsens avgränsningar

I detta stycke presenteras hur undersökningen avgränsats vad gäller bibliotek, sagostunden, informanter och perspektiv.

Min undersökning fokuserar på sagostunder på svenska folkbibliotek. Det som behandlas är dessa biblioteks sagostunder för förskolebarn, d.v.s. barn sex år och yngre, och de som kommer till tals är de anställda som leder sagostunderna i fråga. Som en följd av denna avgränsning bortfaller forskning om sagor och sagoberättande som gjorts inom de etnologiska och antropologiska ämnena.

Jag avser att undersöka sagostundsledarnas syften och tankar bakom sin verksamhet, inte hur denna verksamhet påverkar barnen eller andra vuxna. Jag har därför valt bort tidigare forskning som undersöker hur och vad barn kan lära sig av sagoberättande och av sagostunder. Även om sådan forskning, enligt mitt sätt att se, kan inordnas i ett pedagogiskt vuxenperspektiv så ligger det strax utanför denna uppsats fokus.

Denna uppsats behandlar inte barnens perspektiv på sagostunderna eftersom de sagostundsbesökande barnen inte kommer till tals. Sålunda kan ingenting sägas om hur de uppfattar sagostunden eller vilka funktioner sagostunden kan ha för dem. Detta gäller både för barn som grupp och som individer. Uppsatsen behandlar sagostundsledarnas perspektiv på sagostunderna och som sådana kan de ju naturligtvis ha åsikter om barnens upplevelse av sagostunden, vilket dock inte behöver betyda att dessa åsikter stämmer överens med barnens egna önskemål och upplevelser.

Slutligen vill jag gärna poängtera att jag, som person, inte förespråkar någon speciell metod eller något speciellt innehåll på sagostunden och att jag inte heller avser att ta reda på vilken metod eller vilket utformande som är bäst. Mitt fokus ligger istället på sagostundsledarnas egna uttalanden om sagostunden och hur de utformar den.

1.4 Centrala begrepp

Nedan redogör jag för betydelsen av och min användning av några av de begrepp som är centrala i uppsatsen. Dessa begrepp är folkbibliotek, saga, sagostund samt sagostundsledare.

Folkbibliotek

Folkbibliotek är, enligt Nationalencyklopedin, det bibliotek som finns i varje kommun och ger allmänheten tillgång till olika medier i syftet att förströ, utbilda och bilda⁶⁸. I kommuner kan det finnas ett eller flera bibliotek: de kan kallas huvudbibliotek, filialer eller stadsdelsbibliotek. I denna text använder jag ordet bibliotek synonymt med folkbibliotek, huvudbibliotek, filialer och stadsdelsbibliotek.

Saga

Enligt Nationalencyklopedin är en saga en ”folkligt traditionell berättelse om fantastiska händelser”⁶⁹, vilket då kan kallas folksaga och som, då den imiterats och författats speciellt

---

⁶⁸ ”Folkbibliotek” 1991.

⁶⁹ ”Saga” 1996.

för barn kallas konstsaga⁷⁰. När jag använder ordet saga i min uppsats menar jag dock det som läses eller berättas på sagostunden. Det kan vara en folksaga, en konstsaga, en bilderbok eller något annat. I min uppsats är alltså saga en synonym till berättelse och/eller bilderbok.

Sagostund

En sagostund är en stund då sagor läses för barn, enligt Nationalencyklopedin⁷¹. Med sagostunder menar jag de stunder då man läser eller muntligt berättar sagor eller andra berättelser för barn. I denna uppsats skriver jag om sagostunder på bibliotek ledda av bibliotekets personal.

Sagostundsledare

Med sagostundsledare menar jag den bibliotekspersonal som leder och ansvarar för bibliotekets sagostund. I denna text används berättare, sagoberättare, förmedlare och sagostundsansvarig som synonymer till sagostundsledare.

---

⁷⁰ ”Saga” 1995 samt Swahn, Jan Öjvind 1991.

⁷¹ ”Sagostund” 1996.

2 Tidigare forskning och annan litteratur

Nedan följer en redovisning av den litteraturgenomgång som ligger till grund för min undersökning. Kapitlet innehåller två delar: dels vuxnas perspektiv på barnkultur och dels vuxnas perspektiv på bibliotekets verksamhet för barn. Som tidigare nämnts har jag här avstått från att ta med forskning om vad barn kan lära sig av böcker och sagostunder samt etnologiska och antropologiska studier av sagor och berättande eftersom jag anser att det ligger utanför uppsatsens fokus.

2.1 Vuxenperspektiv på kultur för barn

Flera forskare har i sin forskning berört frågan om vuxnas syn på barn och på barnkultur. Jag kommer nedan att redogöra för några av dem, vilka jag anser har betydelse för denna uppsats. Mina exempel behandlar barnfilm, barnteater och barnlitteratur.

I förordet till sin bok *Skitkul!: om s.k. skräpkultur* från år 1989 skriver Margareta Rönnerberg om kritik av film. Rönnerberg var vid tiden för bokens utgivande Fil. Lic i filmvetenskap och barnkulturforskare. Vad gäller kritik av film så skriver hon att det inte finns några universella kriterier för vad som är bra film, oavsett vad filmvetare och andra experter säger. God kvalitet handlar i grund och botten om vad den enskilda individen tycker om: ”Värde åläggs en produkt av någon beroende på dess funktion för eller uppskattning av denna individ.”⁷² Rönnerberg fortsätter med att påpeka att vuxna och barn är olika varandra. Denna olikhet gör att vuxnas normer vad gäller barnfilm, då de utgår från de vuxnas perspektiv, bör ifrågasättas. Vuxna tänker nämligen sällan på vad barn tycker om utan mer på huruvida filmen ifråga uppfostrar barnen i rätt riktning, menar Rönnerberg.⁷³

Karin Helander, teaterforskare vid Stockholms Universitet, har också skrivit om vuxnas perspektiv på kultur för barn. Hon ser i sin avhandling från år 1998, *Från sagospel till barntragedi: pedagogik, förströelse och konst i 1900-talets svenska barnteater*, flera likheter mellan vuxnas syn på barnlitteratur och deras syn på barnteater. Båda två hör till barnkulturen och båda två kommer till barnen förmedlade av vuxna.⁷⁴ Hon visar på tre vuxenperspektiv som finns bakom 1900-talets barnteater. Dessa tre är pedagogik, förströelse och konst. Ibland kan ett av dessa perspektiv utläsas tydligt, menar Helander, och ibland blandas flera av dem i en och samma teateruppsättning.⁷⁵ Det pedagogiska perspektivet strävar efter att uppfostra barnen moraliskt, politiskt, känslomässigt, litterärt och konstnärligt. Tankar om att göra barnen till flitiga teaterbesökare i framtiden finns också bakom det pedagogiska syftet med barnteatern. Förströelse, menar Helander, ligger bakom i princip all professionell teater eftersom tråkig teater har svårt att nå fram till publiken. Viss teater har dock haft förströelse som huvudsyfte och har då byggt på stora doser av fantasi, framkallande av barnens skratt samt användandet och vidareutveckling av redan kända berättelser och figurer. Konstperspektivet handlar om att manus, kläder, skådespelarnas spel, scenografi, ljud och ljus tillsammans skapar en helhet, skriver Helander. Till detta perspektiv om konst hör också en diskussion om god och dålig kvalitet.⁷⁶

⁷² Rönnerberg, Margareta 1989. s. 5f.

⁷³ Ibid. s. 6.

⁷⁴ Helander, Karin 1998. s. 13 samt s. 259.

⁷⁵ Ibid. s. 9f.

⁷⁶ Ibid. s. 261ff.

Torben Weinreich är professor och ledare för Center för Barnlitteratur vid Danmarks lärarhögskola. I boken *Børnelitteratur mellem kunst og pædagogik* från år 1999 skriver han bl.a. om vuxna som läser barnlitteratur. Han påpekar att barn inte alltid väljer själva vad som läses för dem och nämner en rad vuxna som påverkar vilken litteratur som når barnen.⁷⁷ Weinreich går så långt att han menar att det nästan aldrig är så att en bok når läsaren utan att ha förmedlats av någon.⁷⁸ Bland dessa vuxna förmedlare finns de som läser barnlitteratur i sin profession, t.ex. bibliotekspersonal. Bibliotekspersonalen meddelar i sina möten med låntagare vilka böcker som passar, så det är de vuxnas kvalitetskriterier som står högst i kurs, skriver han.⁷⁹ Också Weinreich, precis som Helander, tar fram begreppen pedagogik och konst när han talar om vuxnas syn på barnkultur, fastän han fokuserar på litteraturen⁸⁰. Han skriver att det pedagogiska innebär att det finns en avsikt med boken. Dessa avsikter kan finnas på olika nivåer: på författarens nivå, förläggarens nivå, läsarens nivå och på förmedlarens nivå.⁸¹ Det finns de som menar att barnlitteratur inte kan vara konst, utan måste vara pedagogisk, fortsätter Weinreich. Konst karakteriseras nämligen av att det inte har något syfte mer än i sig självt. Konst blir till i en skapelseakt och är nytt och unikt.⁸²

Av dessa tre exempel verkar det som om vuxnas åsikter ofta går före barns eftersom vuxna inte ser på barnkulturen ur barnens perspektiv. Det ser ut som om vuxna ibland har en egen agenda när de bedömer kultur för barn samt att denna agenda kan innebära någon form av uppfostran eller konstnärliga värderingar.

2.2 Vuxenperspektiv på biblioteksverksamhet för barn

Under denna rubrik avser jag att titta närmare på bibliotekens verksamhet för barn ur bibliotekspersonals perspektiv. Jag tar ett exempel på synen på verksamheten i stort för barn och redovisar därefter den forskning som finns om sagostunder på bibliotek.

Elisabeth Jakobsson har i sin magisteruppsats från år 2003, *Barnbibliotekariens syn på arbetet med små barn: en kvalitativ studie*, skrivit om barnbibliotekariers perspektiv på verksamheten för barn utifrån Lev Vygotskijs teorier om barns språk, fantasi, kreativitet och den utvecklingszon som han menar finns i inlärningssituationer hos alla individer. Efter att ha intervjuat fem barnbibliotekarier om deras arbete, deras syn på fantasi, kreativitet samt böcker fann Jakobsson att Vygotskijs teorier var applicerbara på barnbibliotekariernas arbete. Hon fann också att barnbibliotekarierna ser just språkutvecklingen hos barn som det som de har till uppgift att stimulera, tillsammans med barnens förmåga att fantisera.⁸³ Språkutvecklingen stimuleras av bibliotekarierna genom att de för fram delar av kulturarvet, t.ex. ramsor och böcker. De menar att tidig tillgång till böcker har stor betydelse för barnens fortsatta utveckling. Med hjälp av böcker utvecklas bl.a. barnets tankar och känslor.⁸⁴ Bibliotekarierna för fram boken på flera sätt, bl.a. genom att erbjuda sagostunder för barnen och genom att nå ut till andra vuxna, t.ex. föräldrar, förskolepersonal samt barnavårdscentralens personal kring

---

⁷⁷ Weinreich, Torben 1999. s. 75.

⁷⁸ Ibid. s. 91.

⁷⁹ Ibid. s. 75f samt s 101.

⁸⁰ Ibid. s. 108.

⁸¹ Ibid. s. 111.

⁸² Ibid. s. 118f.

⁸³ Jakobsson, Elisabeth 2003.

⁸⁴ Ibid. s. 57ff.

detta med böcker.⁸⁵ Utifrån sina intervjuer drar Jakobsson slutsatsen att detta myckna arbete gentemot ovanstående förmedlare beror på knappa ekonomiska resurser⁸⁶.

I en amerikansk avhandling från 1998, *Providers' Perception of Public Library Storytime: A Naturalistic Inquiry*, av Amanda Jane Williams undersöks bibliotekens sagostunder ur förmedlarens perspektiv. Fem informanter har observerats och intervjuats ett flertal gånger. Resultatet har sedan analyserats med hjälp av Vygotskijs teorier.⁸⁷ Williams skriver att alla fem informanter framhöll att sagostunden skulle leda till läslust och en lust till biblioteket samtidigt som sagostunden i sig skulle vara en positiv upplevelse för både barn och förmedlare⁸⁸. Vidare framkom att förmedlarens utbildning inte var lika viktig som dennas kunskaper om barns utvecklingsstadier. Alla informanter talade om någon aspekt av sagostunden som utvecklande för barnen och ansåg sig, i någon betydelse av ordet, undervisa dem.⁸⁹

Sagan och sagostunder på folkbibliotek behandlas även i en magisteruppsats från 1998, *Det var en gång: sagan inom folkbiblioteksverksamheten*, författad av Inger Andersson. Andersson undersöker sagostundernas historik och genomför såväl enkäter som intervjuer och observationer. Enkäterna är 40 till antalet och kompletteras med intervjuer och observationer i Ljungby kommun.⁹⁰ En av enkätfrågorna handlar om bibliotekens syfte med sagostunderna. De syften som nämns är att locka till läsning och skapa en positiv biblioteksupplevelse. Andra syften som också tas upp är att öva barnen i att lyssna, koncentrera sig samt att vara i grupp. Andersson ifrågasätter dock om detta verkligen är uppgifter för biblioteken. Hon menar att dessa färdigheter är sådant som sagostunderna kan resultera i, men som inte bör vara bibliotekets syfte med verksamheten.⁹¹ Andersson avslutar sin uppsats med att påtala vikten av att sagostunderna och syftet med dem finns inskrivet i bibliotekets övergripande mål.⁹²

I magisteruppsatsen *Muntligt berättande på folkbibliotekets sagostund*, vilken färdigställdes år 2001, undersöker Catarina Lundblad sagostundsметодик med inriktning mot muntligt berättande. Skillnader mellan högläsning och muntligt berättande tas också upp, med utgångspunkt ur det muntliga berättandet och därmed, enligt min åsikt, till det muntliga berättandets fördel. Lundblad använder sig av litteraturstudier, observationer av två sagostunder samt intervjuer med två sagostundsledare för att undersöka hur muntligt berättande kan användas och vilka funktioner det kan ha. Berättandets funktioner för förmedlaren, gruppen och det enskilda barnet behandlas. Som analysinstrument används Bruno Bettelheims tankar om barnlitteratur samt Margaret Read MacDonalds lista på funktioner hos det muntliga berättandet. Lundblad redogör för sagostundens planering, genomförande och utvärdering. Hon konstaterar att det råder en överensstämmelse mellan de litterära källorna och det empiriska materialet vad gäller sagostundens genomförande.⁹³ Med litteraturstudier, sagostundsobservationer och förmedlarintervjuerna som källa, framhåller Lundblad att muntligt berättande kan ha flera funktioner för vuxna och barn. Hon menar dock att funktionerna för förmedlaren hänger samman med funktionerna för barnen: ”Detta beror på att sagostundsledaren ofta betraktar sagostunden som ett redskap genom vilket hon/han kan

---

⁸⁵ Jakobsson, Elisabeth 2003. s. 37ff.

⁸⁶ Ibid. s. 40.

⁸⁷ Williams, Amanda Jane 1998.

⁸⁸ Ibid. s. 261.

⁸⁹ Ibid. s. 263ff.

⁹⁰ Andersson, Inger 1998. s. 3.

⁹¹ Ibid. s. 36.

⁹² Ibid. s. 53.

⁹³ Lundblad, Catarina 2001.

förmedla just de delar som utgör sagostundens funktioner för barnen.”⁹⁴ Förmedlarens jag stärks av sagostunden, av att få göra något för andra, av att påverka andra, av att få vara lekfull och av att inspirera andra vuxna. För barnet har sagostunden flera funktioner menar Lundblad: att stärka grupptillhörigheten, identifikation med andra och att lära sig empati, möjlighet att delta utan själutlämnande samt en möjlighet att bearbeta svåra upplevelser. Lundblad avslutar med att sagostunden, för förmedlaren, innebär en pedagogisk verksamhet och för barnen en stund av lärande.⁹⁵ Jag ställer mig dock tveksam till Lundblads uttalanden om sagostundernas funktioner för barnen och den koppling som hon menar finns mellan förmedlarens syfte med sagostunden och sagostundens funktioner för barnen. Min tveksamhet beror på att barnen själva inte får komma till tals i någon av hennes källor.

Gunilla Brodin, själv sagostundsledare, behandlar i sin magisteruppsats från år 2005, *Varför sagostund?: sagostundsverksamheten på folkbibliotek igår och idag*, syftet med sagostunder på folkbiblioteken förr och nu. Hon har, genom en enkätundersökning i Västra Götalandsregionen, undersökt syftet med dagens sagostunder och genom litteraturstudier undersökt sagostundernas syfte genom historien. Ur enkätsvaren tar Brodin fram sex olika sorters argument: kulturarv/tradition, läslust, språk/fantasi, biblioteksbesök, gemensamma upplevelser samt muntligt berättande.⁹⁶ I kategorin kulturarv/tradition delar Brodin in uttalanden om att sagostundsverksamheten i sig är tradition samt sådana som handlar om att de är tillfällen då kulturarvet förs vidare. I kategorin läslust ingår svar som handlar om läslust, boken och läsningen. Här delar Brodin även in svar som handlar om högläsning som metod under sagostunden, istället för att föra fram det som en egen kategori, som hon gör med det muntliga berättandet. Detta anser jag vara en smula märkligt med tanke på att de båda är sagostundsmetoder och därför, i mitt tycke, borde behandlas lika. Kategorin språk och fantasi handlar om svar som nämner just språk eller fantasi och i kategorin biblioteksbesök behandlas svar där syftet med sagostunden är att öka barnens biblioteksvana. Den femte kategorin handlar om muntligt berättande och här skriver Brodin att hon blev positivt överraskad då hon fann att många tryckt på det muntliga berättandet⁹⁷. I kategorin gemensamma upplevelser räknar Brodin svar som trycker på gruppgemenskap och gemenskap mellan förälder och barn. Därutöver redovisar hon några utsagor som hon inte tycker passar in i de ovan nämnda kategorierna. Dessa utsagor handlar t.ex. om verksamhet i ett område där många olika kulturer ska samsas, om andra vuxna som ser filmvisning som viktigare än sagostunder samt skäl som har med förmedlaren som person att göra⁹⁸. För analysen och diskussionen av materialet används en teorisyntes sammansatt av Dorte Skot-Hansens text om folkbiblioteket i civilsamhället, Torgil Perssons tankar om eldsjäalars betydelse, Black & Muddimans tankar kring Community Librarianship samt McCabes diskussion om Civic Librarianship.⁹⁹

Av dessa exempel kan vi se att även inom biblioteksverksamhet för barn finns tankar som har att göra med pedagogik. Barnets språkutveckling anses vara central och tätt förbunden med den är läslusten. Vuxnas perspektiv och barns perspektiv på sagostunderna påstås vara sammankopplade med varandra. Övriga aspekter som kommer fram är kulturarvets betydelse, vikten av biblioteksbesök och värdet av gemensamma upplevelser.

---

⁹⁴ Lundblad, Catarina 2001. s. 54.

⁹⁵ Ibid. s. 53-56 samt s. 64.

⁹⁶ Brodin, Gunilla 2005.

⁹⁷ Ibid. s. 31ff.

⁹⁸ Ibid. s. 34f.

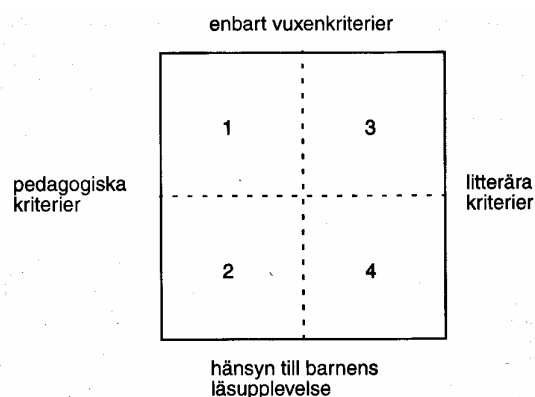
⁹⁹ Ibid. s. 21-28.

3 Teori

I detta kapitel redogör jag för den teori som jag valt att använda som analysinstrument. Den första delen av kapitlet handlar om det som ligger som bakgrund till min teori, vilket är en fyrfältsmodell om vuxnas inställning till barnlitteratur. Därefter avslutas kapitlet med en del där jag utökat fyrfältsmodellen så att den gäller både vuxnas inställning till barnlitteratur och till sagostunden.

3.1 Vuxenperspektiv på barnlitteratur

I boken *Barnbokens byggklossar* från år 2004 skriver Maria Nikolajeva, professor i litteraturvetenskap, om de olika synsätt på barnlitteratur som finns bland forskare. Hon menar att barnlitteraturens utformning påverkas av det rådande maktförhållandet mellan barn och vuxna. Barnlitteraturen skrivs av vuxna för barn och om barn. Relationen mellan barn och vuxna i samhället är till stor del en beroenderelation där barnen i mycket är bundna till den vuxne.¹⁰⁰ Hon påpekar att barnlitteraturen genom historiens gång ofta använts i uppfostringssyfte och att det finns forskare som anser att barnlitteraturens kännetecknande drag är just dess didaktiska karaktär¹⁰¹. Utöver pedagogiska kriterier på barnlitteratur har också frågan om huruvida barnlitteratur är samma som eller något annat än vuxenlitteratur diskuterats.¹⁰² Nikolajeva tar fram en lång rad exempel på forskare och deras olika ståndpunkter. För att belysa de olika kriterier som spelar in i sammanhanget har Nikolajeva tagit fram en fyrfältsmodell där fyra olika perspektiv skapas. De fyra olika sätt att nalkas barnlitteratur som hon kommer fram till på detta sätt är: Traditionella pedagogiska metoder, Läsespsykologiska metoder, Rent litterära metoder samt Estetiska metoder. Dessa formas i mötet mellan pedagogiska och litterära kriterier samt vuxnas bedömningsgrunder respektive beaktande av barns bedömningsgrunder.¹⁰³

Figur 1.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Nikolajeva, Maria 2004. s. 16.

¹⁰¹ Ibid. s. 20.

¹⁰² Ibid. s. 25f.

¹⁰³ Ibid. s. 25.

¹⁰⁴ Ibid. s. 25.

1 Traditionella pedagogiska metoder:

Med detta synsätt är barnböcker redskap i uppfostran av barnen. God barnlitteratur följer de vuxnas värderingar i politiska, religiösa eller moraliska frågor med syftet att litteraturen ska påverka barnen moraliskt. God barnlitteratur fostrar alltså barnen.¹⁰⁵

2 Läsespsykologiska metoder:

Vuxna med detta synsätt menar att de böcker som barn tycker om är de som är bra. De som har detta synsätt har alltså barnets perspektiv i åtanke. Läsning måste tillgodose barnets känslomässiga behov.¹⁰⁶

3 Rent litterära metoder:

En vuxen som har detta synsätt fokuserar på litteraturens kvaliteter: barnböckernas uppbyggnad, det nyskapande samt hur detta ska tolkas. En riktigt bra barnbok, enligt detta sätt att se, är en barnbok som också vuxna tycker är bra.¹⁰⁷

4 Estetiska metoder:

En bra barnbok har vissa egenskaper, menar de som har detta perspektiv på barnlitteratur. Egenskaperna är sådana som barn uppskattar, t.ex. humor eller personskildringar av ett visst slag.¹⁰⁸

I sin bok *Bilderbokens pusselbitar* från år 2000 framför Maria Nikolajeva ytterligare ett möjligt kriterium på barnlitteratur: bilderboken som bildkonst. Hon menar dock att bilderbokens ord och bilder är en helhet som bör undersökas tillsammans.¹⁰⁹ I en litteraturvetenskaplig studie av bilderböcker kan därför vissa bedömningar av bildernas betydelse ingå, men försiktighet bör iakttas om man inte är konstvetare.¹¹⁰ Jag tolkar detta som att aspekter på bilderna i bilderböckerna kan, till viss del, ingå i de litterära kriterierna i fyrfältsmodellen ovan. Jag har således valt att inte ytterligare gå in på det konstvetenskapliga perspektivet på barnlitteratur.

I boken *Børnelitteratur mellem kunst og pædagogik* av Torben Weinreich kritiseras Nikolajeva för att hon, liksom flera andra, sätter pedagogiska kriterier och litterära kriterier som motsatser¹¹¹. I andra upplagan av *Barnbokens byggklossar* svarar Nikolajeva på Weinreichs kritik med att hålla med om att det pedagogiska och det litterära inte behöver ses som motsatser utan som två delar som båda ingår i barnlitteraturen¹¹². Nikolajeva påpekar också att det kan vara svårt att placera in specifika forskare på basis av deras åsikter i det ena eller andra perspektivet eftersom modeller alltid är enklare än verkligheten. Hon föreslår att man ska se modellen som en bild av det spänningsfält som finns vad gäller vuxnas syn på barnlitteratur.¹¹³

---

¹⁰⁵ Nikolajeva, Maria 2004. s. 25.

¹⁰⁶ Ibid. s. 25.

¹⁰⁷ Ibid. s. 25.

¹⁰⁸ Ibid. s. 25.

¹⁰⁹ Nikolajeva, Maria 2000. s. 14f.

¹¹⁰ Ibid. s. 86f.

¹¹¹ Weinreich, Torben 1999. s. 108.

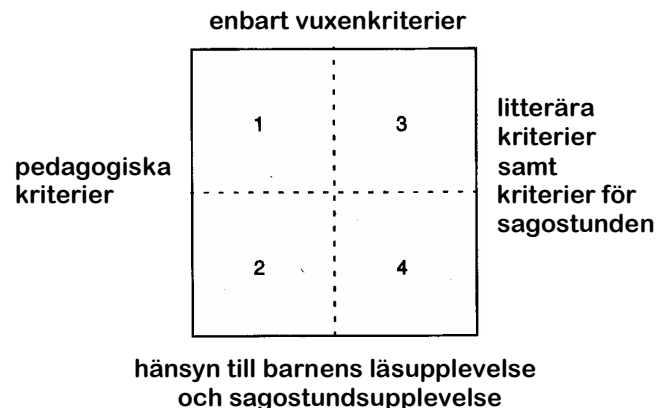
¹¹² Nikolajeva, Maria 2004. s. 31f.

¹¹³ Ibid. s. 25.

3.2 Utformandet av teorin till denna uppsats

Nikolajevas fyrfältsschema handlar om vuxnas syn på barnlitteratur och denna uppsats handlar om vuxnas syn på sagostunder, vilket inte automatiskt kan sägas vara samma sak. Karin Helander påpekar, i sin avhandling, att eftersom både barnteatern och barnlitteraturen är kultur för barn som förmedlas av vuxna så finns det flera likheter mellan hur vuxna ser på dessa kulturformer¹¹⁴. Denna likhet anser jag också syns om man jämför Helanders vuxenperspektiv på barnteater: pedagogik, förströelse och konst, med Nikolajevas kriterier: pedagogiska kriterier, litterära kriterier, vuxenkriterier samt hänsyn till barnens läsoplevelser. Sagostunder på biblioteket är också, precis som barnlitteratur och barnteater, kultur för barn som förmedlas av vuxna och därför anser jag att Nikolajevas fyrfältsschema kan användas även då det handlar om sagostunder. För att kunna analysera förmedlarnas inställning till sagostunderna med hjälp av de olika perspektiv som Nikolajeva sammanställt krävs dock några tillägg i fyrfältsschemat. Efter min omarbetning handlar fyrfältsschemat inte bara om de vuxnas inställning till den litteratur som förmedlas under sagostunderna, utan också om deras inställning till sagostunderna.

Nikolajeva kallar de fyra delarna för metoder. Eftersom jag anser att det, i detta fall, inte handlar så mycket om metoder utan mer om sagostundsledarnas perspektiv på sina sagostunder har jag valt att istället kalla de fyra olika sätten att närma sig barnlitteraturen på för perspektiv.

Figur 2.

De fyra olika perspektiven blir således, efter mina ändringar, följande:

1 Traditionella pedagogiska perspektiv:

Efter mitt tillägg innebär detta synsätt att inte bara litteraturen utan också själva sagostunden ska uppfostra barnen. Barnen ska påverkas i riktning mot de värderingar som den vuxne står för.

2 Läsespsykologiska perspektiv:

Vuxna med detta synsätt menar att de böcker och den sagostundsverksamhet som barn tycker om är de som är bra. De känslomässiga behov som barnet har ska tillgodoses av böckerna och

¹¹⁴ Helander, Karin 1998, s. 13 samt s. 259.

av sagostunden. Det är alltså barnets perspektiv och tillmötesgåendet av deras känslomässiga behov som är det viktiga i detta perspektiv.

3 Sagostundsmetoder och rent litterära perspektiv:

Efter mitt tillägg fokuserar den vuxne inom detta perspektiv, förutom på litteraturens kvaliteter, också på kvaliteten på sagostunden. En bra sagostund, liksom en bra barnbok, är bra både för barn och vuxna.

4 Estetiska perspektiv:

Tillägget gör att vuxna med detta synsätt anser att en bra sagostund, liksom en bra barnbok, har sådana egenskaper som barnen tycker är relevanta.

Med ledning av Nikolajevas kommentar om de svårigheter som det kan innebära att försöka placera in enskilda individer i denna modell¹¹⁵, väljer jag att inte försöka placera in mina fem informanter i de olika perspektiven. Jag väljer istället att fokusera på olika uttalanden som görs i intervjuerna och placera in dem i modellen.

---

¹¹⁵ Nikolajeva, Maria 2004. s. 25.

4 Uppsatsens metod

I denna del av uppsatsen skriver jag om mitt val av insamlingsteknik och analysteknik samt genomförandet av dessa. Därefter beskrivs urvalet av bibliotek och litteratur.

4.1 Val av insamlingsmetod och genomförande

I detta stycke redogör jag för mitt val av intervjuer som insamlingsteknik samt genomförandet av dessa.

För att besvara min frågeställning och uppfylla mitt syfte har jag valt att använda mig av intervjuer. Intervjuer kan ge förstahandsinformation om individers egna tankar, i detta fall de sagostundsansvarigas perspektiv på sagostunderna. Valet av denna teknik innebär att jag inte kan säga något om hur vanligt förekommande de olika perspektiven är. Däremot kan jag, utifrån de informanter som jag intervjuat, beskriva hur sagostundsansvarigas perspektiv på sagostunden kan se ut.

Jag har valt bort observationer av informanternas sagostunder. En viktig konsekvens av detta val är att jag i mitt resultat inte kan säga något om huruvida informanterna "lyckas" med sina syften. Jag kan inte heller dra några slutsatser om huruvida deras svar under intervjuerna "stämmer överens" med sagostundernas verkliga utformning. Jag har inte heller någon egen upplevelse av informanternas sagostunder att komplettera intervjuresultatet med.

Vid intervjuerna användes en intervjumanual, vilken bifogas som bilaga. Syftet med manualen var att hjälpa mig som intervjuare att få med de relevanta delarna i intervjuerna, så att alla delarna blev belysta i samtalet. Frågornas formulering och deras inbördes ordning ligger inte fast, utan skiljer sig åt mellan de olika intervjutillfällena. De stöptes om utifrån informanternas svar, vilket innebär att en specifik fråga ibland ställs som antingen huvudfråga eller följdfråga. Vid något tillfälle har jag helt sonika strukit någon fråga då informanten redan berättat mycket om just den efterfrågade aspekten. Det hände också att jag ställde andra frågor, vilka berodde på informantens tidigare svar. Informanterna har inte haft tillgång till frågorna innan intervjun. De svar som jag fått under intervjuerna är alltså de som kommit spontant under intervjuernas gång. Kanske hade tankarna hunnit mogna om informanterna haft tillgång till mina frågor innan intervjun och att de därmed hade gett mig andra svar. En nackdel med att ge informanten frågorna innan kan dock vara att informanten då "friserar" sina svar, så att de ska låta bra, vilket inte ger en helt sanningsenlig bild av ämnet.

En av frågorna, "Är det något som du inte tycker är så viktigt?", framstod som problematisk. Flera informanter reagerade med fundersamhet. Någon blev helt ställd, vilket tillslut innebar att vi helt enkelt fick gå vidare till nästa fråga. Någon annan funderade en stund och hittade då ett svar. Till skillnad från de övriga frågorna, som generellt sett besvarades direkt och med många ord, dröjde svaren på denna fråga. Informanterna blev, generellt sett, något fåordigare och tveksammare. Personligen menar jag att detta beror på att vi som människor har en tendens att fokusera på det som är viktigt och avfärda det oviktiga. När så en fråga helt plötsligt fokuserar på det oviktiga blir det ett perspektiv som vi inte är vana vid. Efter ett par intervjuer övervägde jag att stryka frågan, men kom till slut fram till att jag ville ha kvar frågan då jag ansåg att den var viktig eftersom den potentiellt kunde ge materialet en intressant synvinkel.

Intervjuerna genomfördes på det aktuella biblioteket och informanterna valde själva i vilket rum intervjun genomfördes. Förekommande platser var vid ett skrivbord i ett arbetsrum, i bibliotekets sagostundsrum, vid en uteplats i en trädgård samt vid ett bord mellan några bokhyllor i biblioteket. Dessa platser hade alla varierande grad av ostördhet, och vid några tillfällen påmindes vi av yttervärlden då kollegor ”tittade in”. Hur detta påverkade resultatet är svårt att avgöra, men då jag inte har sett några tendenser på sådan påverkan i materialet bedömer jag den vara liten.

Intervjuerna spelades in med hjälp av bandspelare, vilket godkänns av samtliga informanter. Detta gav mig en möjlighet att fokusera på samtalet och på informanternas svar. Inspelningarna var också mycket bra att ha vid bearbetningen av materialet. Den kortaste intervjun tog 35 minuter och den längsta intervjun tog 65 minuter.

4.2 Val av analysmetod och genomförande

Som analysmetod har jag valt att dels detaljanalysera intervjuutskriften, d.v.s. dela upp texten i de olika perspektiv som min teoretiska utgångspunkt gav mig, dels att se till helheten i materialet genom att vid upprepade tillfällen läsa igenom intervjuerna. Teorin har därmed i hög grad styrt de kategorier som materialet delas in i.

Den teori som har jag valt att använda mig av är en fyrfältsmodell som skapats av Maria Nikolajeva. I modellen möter pedagogiska och litterära kriterier vuxenkriterier och hänsyn till barnets upplevelse. I mötet mellan dessa skapas fyra olika perspektiv, vilka jag beskriver mer ingående i kapitel fem. Analysen gick till så att jag läste igenom intervjuerna ett antal gånger rakt igenom, med teorins perspektiv i åtanke. Därefter delade jag in texten i de olika perspektiven. Rent praktiskt gick denna indelning till så att jag skrev ut intervjuerna och sedan, med hjälp av en sax, delade upp texten i de fyra olika perspektiven. För att underlätta hanteringen av alla små textbitar använde jag mig av några större kuvert.¹¹⁶ Ett kuvert för varje perspektiv. Under tiden som de små bitarna synades upplevde jag vid upprepade tillfällen att jag behövde ett helhetsperspektiv, varför jag efter sorteringen läste igenom intervjuerna i sin helhet igen och sedan återigen tittade på delarna i kuverten. Detta förfarande upprepades tills jag kände att alla de små bitarna fanns i rätt kuvert och tills jag upplevde att jag också hittat mönster i helheten som hörde hemma inom de olika perspektiven. Också de anteckningar som jag fört regelbundet från första intervjutillfället och fram tills det att analysarbetet påbörjades gick igenom. Analysen är således ett resultat av att jag omväxlande tittat på delarna och omväxlande sett på helheten i intervjuerna.

4.3 Urval

Nedan beskriver jag mitt tillvägagångssätt vid urvalet av informanter och bibliotek samt de litteratursökningar som företagits med anledning av denna uppsats.

---

¹¹⁶ Med inspiration hämtad från: Repstad, Pål 1999. s. 108f.

4.3.1 Urval av bibliotek

Nedan beskrivs hur jag gick tillväga vid urvalet av bibliotek. Jag skriver också något om hur mycket jag visste om biblioteken innan jag kontaktade dem.

Jag började med att vända mig till Västra Götalands regionbiblioteks länklista över regionens kommunbibliotek¹¹⁷ samt letade upp hemsidor för bibliotek i andra län. Därefter kontrollerade jag bibliotekens hemsidor. De bibliotek som jag valt ut talar alla om på sina hemsidor att de erbjuder sagostunder för barn. Endast de bibliotek som på sin hemsida kallar sina ”stunder” för sagostunder har varit aktuella. En del bibliotek har också musikstunder och rytmikstunder men dessa har uteslutits. Jag har också uteslutit bibliotek som skriver på Internet att dramapedagoger eller musikpedagoger har hand om sagostunderna. Slutligen uteslöt jag bibliotek som tar betalt för sagostunderna. Dessa val gjorde jag med syfte att skapa en grupp av sagostunder med någorlunda liknande förutsättningar vad gäller innehåll och utformning. Jag strävade efter att få med olika kommuner samt olika sorters orter. Jag har också försökt att få olika sorters folkbibliotek representerade: stadsdelsbibliotek, huvudbibliotek och filial. Dessa olikheter eftersträvades med syftet att öka representabiliteten i materialet. Rent praktiskt valde jag därefter bibliotek som det var möjligt för mig att ta mig till under den aktuella perioden.

Då jag arbetat fram en lista på möjliga bibliotek ringde jag upp dem. Vid telefonsamtalet berättade jag att jag är student på bibliotekshögskolan i Borås och frågade sedan om de hade sagostunder. Därefter bad jag att få tala med den som leder sagostunderna. Under mitt samtal med den sagostundsansvariga personen berättade jag att det gällde min magisteruppsats om sagostunder. Jag berättade också att frågorna handlade om sagostunden och om informanternas tankar kring den. I samband med detta frågade jag också om jag fick lov att använda bandspelare. Totalt ringde jag upp sju bibliotek, varav två bibliotek bortföll. Det ena biblioteket bortföll på grund av att sagostundsterminen var slut och att ansvarig personal hade slutat. Det andra biblioteket bortföll då det visade sig att de trots allt inte hade några sagostunder. Jag har således genomfört fem intervjuer.

Min kunskap om biblioteken, personalen och deras sagostund innan intervjuerna var begränsad till den information som fanns på Internet. Fyra av biblioteken har jag aldrig tidigare besökt. Jag har, mig veterligt, inte tidigare haft kontakt med någon av informanterna.

Gemensamt för de bibliotek som ingår i mitt urval är alltså att de har sagostunder som leds av någon av den anställda personalen. Därutöver skiljer de sig åt. I mitt urval finns bibliotek från fem olika kommuner samt från stadsdelsbibliotek, huvudbibliotek och filialer. Både små och stora orter finns representerade. Informanternas utbildning, erfarenhet, ålder och kön samt sagostundernas utformning har jag följaktligen inte styrt i mitt urval.

4.3.2 Urval av litteratur

Med syftet att finna litteratur för denna uppsats har litteratursökningar genomförts. Dessa sökningar har varit av en mängd olika slag och resulterat i många olika träffar, vilka redogörs för nedan.

---

¹¹⁷ Skoglund, Lena 2005-04-25.

De sökord som använts har varit olika varianter och kombinationer av *sagostunder*, *barn*, *förskolebarn*, *högläsning*, *mundligt berättande*, *bibliotek*, *barnperspektiv*, *vuxenperspektiv*, *storytelling*, *storyhour*, *preschool children*, *read aloud*, *perspectives* och *libraries*. De SAB-koder som använts är följande: F.063 (berättande, högläsning, muntlig framställning) samt G.07 (muntlig litteratur, muntlig tradition, sagoberättande). Jag har använt mig av GUNDA, bibliotekskatalogen vid Göteborgs universitet, samt VOYAGER, bibliotekskatalogen vid Borås högskola. Kompletterande sökningar har gjorts i LIBRIS. Dessutom har sökningar i LISA, ERIC samt nordiskt BDI-index genomförts.

Jag har varit noga med att titta igenom de funna dokumentens litteraturlistor, vilket givit mig ytterligare dokument. Dessutom har jag sökt vidare på de författarnamn som jag hittat hänvisningar till. Hyllbrowsing på universitetsbiblioteket i Göteborg och på högskolebiblioteket i Borås har förekommit liksom återanvändande av material från min egen privata bokhylla. Utöver de formella strategier för informationssökning som nämnts här ovan, så har jag också använt informella strategier. Genom att informellt kontakta och/eller samtala med människor i min närhet, har jag fått flera användbara tips.

Pedagogisk forskning om vad barn kan lära sig av sagor och sagostunder samt etnologiska och antropologiska studier om sagor och sagoberättande utgör en stor del av det vetenskapliga material som finns om sagostunder. Eftersom jag anser att sådan forskning inte är relevant för denna studie har jag under min urvalsprocess valt bort sådana dokument.

De handböcker som valts ut för bakgrunden är ett urval av alla de handböcker i högläsning och muntligt berättande som finns utgivna. Jag har, i mitt urval, strävat efter en bredd och en variation vad gäller materialet. Samtidigt har jag valt bort sådant som handlar om högläsning eller berättande för ett enda barn eller en mycket liten grupp barn. Det finns en uppsjö av böcker om muntligt berättande för större barngrupper, men få om högläsning. Med anledning av detta är en av de handböcker som jag använt mig av från 1967¹¹⁸. Jag har valt den p.g.a. dess tydliga anknytning till bibliotekets sagostunder och den ingående beskrivningen av hur man kan gå tillväga vid högläsning av bilderböcker.

---

¹¹⁸ Foster, Joanna 1967.

5 Resultatet av intervjuerna med sagostundsledarna

I denna del av uppsatsen redogör jag för de informanter som intervjuats och för vad som framkommit under intervjuerna. Resultatredovisningen innebär en första, beskrivande sammanställning och bearbetning av materialet.

Med syftet att behandla informanterna och deras information konfidentiellt har jag valt att benämna mina informanter med siffrorna 1, 2, 3, 4 och 5, istället för med deras namn och ort. Siffrorna har valts slumpmässigt och utan någon som helst rangordning. Med tanke på min önskan att bevara uppgifterna konfidentiellt har jag också valt att inte redovisa varje informants utbildning, erfarenhet eller beskriva biblioteket som de arbetar på.

5.1 Sagostundsledarnas svar

Nedan redovisas informanternas svar uppdelade i sex olika kategorier: Förmedlaren, Barngruppen och andra vuxna, Metodik och förhållningssätt under sagostunden, Förberedelser och resurser för sagostunden, Syftet med sagostunder samt Sagostundens innehåll. Stycket inleds med en förklaring om hur indelningen gjorts samt en motivering till detta förfarande.

De allra första, trevande funderingarna kring intervju svaren dök upp redan under intervju perioden och utvecklades sedan vidare under renskrivningen av intervjuerna. Alla trådar och idéer antecknades så att de kunde tas tillvara senare. Eftersom intervjufrågorna var flexibla och öppna svarade informanterna olika och svar om samma sak har därför hämtats från olika frågor. Jag menar att ett redovisande av informanternas svar fråga för fråga hade blivit ostrukturerat och oöverskådligt för läsaren. Vid sammanställningen av resultatet har jag därför valt att sortera informationen efter de kategorier som jag fann i handböckerna.

5.1.1 Förmedlaren

Gemensamt för informanterna är att de arbetar på de bibliotek som jag ringde till och att de leder sagostunder där. Därutöver skiljer sig informanterna åt. Informantgruppen består av tre bibliotekarier och två biblioteksassistenter. Fyra av dem har studier inom andra akademiska ämnen bakom sig, t.ex. litteraturvetenskap, historia, religionshistoria, språkvetenskap, ekonomi och lingvistik. En av dem har också studier i pedagogik i sin bakgrund. Informanterna har ansvarat för sagostunder i fem, sex, femton, tjugo respektive tjugo år. Ingen av mina informanter har gått på sagostunder på biblioteket som liten, men flera av dem har fått sagor och böcker lästa för sig tidigt.

När det gäller inspiration och vidareutbildning så nämns berättarfestivalen i Ljungby. En av informanterna åker regelbundet dit, en annan har fått lov att åka några gånger och en tredje önskar sig en resa dit. Andra kurser och fortbildningar har också förekommit, t.ex. med Per Gustavsson och med Bernt Höglund. Andra källor till inspiration är släktingar som berättar, CD-böcker där skådespelare läst in berättelser samt teaterföreställningar. En inspirationskälla som framträder som viktig är kollegorna, både de på det egna biblioteket och andra i kommunen. Det framkommer att som ensam ansvarig för sagostunderna på biblioteket är det

lätt hänt att man inte har någon att tala med om sagostundsverksamheten. En lösning på detta som framförs av informanterna är att sagostundsansvariga från de olika biblioteken i kommunen eller i en större region träffas och stöttar varandra. På ett av de bibliotek som jag besökt är informanten en av flera anställda som, tillsammans, ansvarar för sagostunderna. Detta innebär att de sagostundsansvariga inspirerar varandra och kan hjälpas åt.

Hur en sagostundsledares inställning ska vara är också något som kommer fram i intervjuerna. Först och främst ska den som berättar själv tycka om att göra det, för om lusten inte finns där blir inte sagostunden bra menar en informant. Även om mötet med barnen kan vara givande så händer det dock att lusten att berätta inte finns med och då kan t.ex. sådant som fortbildning eller sommarlov hjälpa. En informant trycker på att sagostundsledaren bör tycka att sagostunder är en viktig verksamhet och vara stolt över att arbeta med detta. Sagostundsledaren ska känna att han eller hon har hög status!

5.1.2 Barngruppen och andra vuxna

Barngruppernas storlek varierar mycket mellan de olika sagostunderna. Den minsta gruppen består oftast av cirka tio barn och den största gruppen har ett genomsnitt på 25-30 barn. Det har förekommit sagostundspubliker på så många som 40 barn, men också gånger då bara några enstaka barn dykt upp. En informant påpekar att barnantalet går i vågor och att det är viktigt att fortsätta med sagostunderna trots få deltagare.

Är det lika viktigt att läsa för två barn som för femton barn? Ja, det klart att det är, för dom två är det ju det. (Informant nr. 4)

Samtliga sagostunder äger rum på förmiddagar på vardagar, de klockslag som nämnts är halv tio, tio och elva. Ett av biblioteken har också sagostunder på lördagar, men dem ansvarar inte bibliotekspersonalen för. Det är fördelaktigt om sagostunden äger rum innan biblioteket öppnar, för då är det lugnare runt omkring menar en informant. Sagostundens längd är ungefär en halvtimme på de bibliotek som jag besökt. Ibland kan det bli något kortare, t.ex. om barnen är oroliga. En av informanterna berättar att det kan bli längre vid de tillfällen då sagostunden och bibliotekets musikstund slås ihop. Ingen av biblioteken har förhandsanmälan till sina sagostunder. På ett av biblioteken har de dock föransmälan på andra aktiviteter, men de har låtit sagostunden vara utan anmälningsvång då de anser att det är viktigt att barnen kan komma med om de plötsligt får lust.

Dagbarnvårdarnas betydelse för bibliotekets sagostundsverksamhet är framträdande i mitt intervjumaterial.

... så att, egentligen är det ju dagmammorna som är vår viktigaste grupp. /.../ Den dagen när alla barn är på dagis, då kommer det inga barn till några sagostunder. (Informant nr. 4)

Även om sagostunderna inte specifikt vänder sig till dagbarnvårdarnas barn så är det de som är de flitigaste besökarna, vilket i sin tur påverkar verksamheten. Informanterna berättar att det t.ex. påverkar ålderssammansättningen på barnskaran och åldersgränser vara eller inte vara eftersom dagbarnvårdare inte kan lämna några barn hemma. En informant talar också om att tidpunkten för sagostunden ändrats för att bättre passa dagbarnvårdarna. Förutom dagbarnvårdare nämns också några exempel på att förskolor samt föräldrar, oftast de som är barnlediga med ett yngre syskon, också kommer med sina barn till sagostunderna. Tankar om

att de som bäst behöver sagostunden kanske inte kommer av eget initiativ framförs av en informant.

Litegrann känner man ju att man läser för dom redan frälsta. Dom barnen som kanske allra bäst skulle behöva det, dom kommer ju inte hit, kanske. Det är ändå dom som har ett intresse här och nu och, det önskar man ju att alla barn skulle få höra på berättelser eller bilderböcker. (Informant nr. 4)

Informanterna berättar om att det finns åldersgränser och åldersrekommendationer för sagostunden, men att detta kan vara svårt att följa. En av informanterna, som inte låter vuxna eller yngre barn vara med på sagostunden, berättar om den nyfikenhet och längtan som väcks hos de barn som snart är gamla nog att följa med in och om hur spännande det är för dem då de äntligen får komma med. I de fall då de vuxna sitter med på sagostunden måste även de yngre barnen, syskon eller andra dagbarn, vara med eftersom de ju inte kan lämnas ensamma. Yngre barn i gruppen påverkar ibland valet av berättelser samt valet av berättarmetod, menar sagostundsledarna. Önskemål som framförts handlar om att få ordna sagostunder enbart för sexåringarna. Sexåringarna är, enligt en av informanterna, åsidosatta eftersom enklare berättelser väljs till sagostunden med tanke på de yngre barnen. Om gruppen bestod av bara sexåringar kunde man därför välja längre och mer komplicerade berättelser.

Informanterna ger uttryck för olika åsikter om huruvida det är bra eller dåligt att ha med vuxna på sagostunden. En informant menar att många vuxna i publiken ger en stadga i gruppen. En annan informant ser helst inte att de finns med inne på sagostunden alls, eftersom barnen blir oroligare och det är svårt att, som vuxen, inte vända sig till de andra vuxna. I de fall då vuxna får vara med på sagostunden framförs det tankar om att det är bra om de lyssnar och deltar aktivt. En av de sagostundsansvariga har till och med aktivering och involvering av de vuxna i åtanke ibland vid valet av berättelse och väljer då något som kan förstås på olika nivåer, t.ex. Landströms "Fyra hönor och en tupp". Om ett barn är stökigt eller oroligt så kan de andra vuxna vara en god hjälp, tycker en av de intervjuade.

Barn som kommer regelbundet ger en stadga och en kontinuitet i gruppen som uppfattas positivt då den sagostundsansvariga lär känna barnen och därmed får lättare att välja berättelse. Åsikter framförs om att det ibland, om det är en sån stadga i gruppen, kan förstöra mycket om det plötsligt kommer ovana eller nya sagostundsbesökare. Då en sagostundsgrupp består av många regelbundna besökare kan det dock vara svårt att göra förändringar i exempelvis rutiner, menar informanten.

Kommunikationen och samarbetet med dagbarnvårdarna och/eller förskolepersonalen fungerar inte alltid så som bibliotekspersonalen skulle önska. Informanterna nämner att det skulle vara bra att få veta hur många som kommer på sagostunden och att ett telefonsamtal från dagbarnvårdarna eller förskolan då betyder mycket. Det är också utvecklande och roligt om den sagostundsansvariga kan få feedback från de andra vuxna om hur barnen reagerat på sagostundens innehåll. Särskilt viktigt är samarbete då ett barn blivit skrämmt av en saga på sagostunden poängterar en informant. Om något sådant inträffar löser en av informanterna det genom att ta upp sagan till diskussion igen vid nästa tillfälle. En annan informant löser det genom att barn och vuxen får låna hem sagan ifråga, för att läsa den igen och prata om den på tu man hand. Samarbete krävs också om den sagostundsansvariga t.ex. skulle vilja göra något mer med barnen efter sagostunden, såsom leka sagan eller rita bilder från sagan.

Det förekommer samarbete med andra personer angående sagostunderna. Det samarbetet kan handla om att biblioteket anlitar någon som kommer och berättar sagor på lördagar eller

vänder sig specifikt till en viss grupp, t.ex. de allra minsta barnen. En av informanterna berättar om ett samarbete med den lokala musikskolan, vilket resulterar i att biblioteket kan erbjuda en musikstund också, och ibland en kombinerad musik- och sagostund. På ett av biblioteken har personalen kontakt med en pensionär som regelbundet kommer och läser sagor på sagostunden.

För jag tror att det är bra för alla, just det att träffa en äldre, det slår väldigt väl ut på förskolebarn när de här pensionärerna kommer och för dom är det också väldigt roligt. (Informant nr. 1)

En annan informant talar också om detta som ett möjligt arbetssätt, men framför åsikten att det kan vara svårt att hitta folk som passar för uppgiften. En önskan som framförs är att ha sagostunder på olika språk, men då det kan vara problematiskt att starta sådana verksamheter om de grupper som inte får sagostunder på just sitt språk känner sig åsidosatta. Om det i sådana lägen behövs sagostunder på många olika språk kan det lätt växa till ett jättestor projekt, resonerar informanten.

En informant har tidigare samarbetat med öppna förskolan. Informanten önskar att detta skulle kunna återupptas, så att sagostunder kunde hållas på öppna förskolan också.

5.1.3 Metodik och förhållningssätt under sagostunden

I min informantgrupp finns det informanter som alltid berättar muntligt, en informant som alltid läser ur bilderböcker och flera informanter som blandar eller använder olika metoder vid olika tillfällen. Anledningen till att den sagostundsansvariga använder olika metoder vid olika tillfällen kan vara att de helt enkelt har lust för att göra det på det ena eller andra sättet just då.

En informant läser alltid ur bilderböcker på sagostunden. Informanten håller boken med vänster hand, i bokens nederkant, så att barnen kan se och så att den vuxne själv också kan se texten. Informanten säger att andra läser med boken i knäet, med bild- och textsidorna vända utåt mot barnen, men att det är svårt att läsa uppochner. Informanten har därför valt att hålla boken på sin vänstra sida istället. Ett problem är att det ofta är något barn, även om barnet sitter längst fram, som säger att det inte ser bilderna. Trots detta så tycker informanten att det fungerar bra att läsa bilderböcker såhär. Informanten berättar dock att funderingar finns på att pröva med muntligt berättande på sagostunden, men att det tar emot att försöka, främst på grund av att det tar mer tid.

Ja, så kanske kan det bero på tiden, plus att man känner sig lite osäker inför att berätta då, det är ju gott att ha nåt att hålla sig till. /.../ Fast jag har ju inte ens testat så därför vet jag ju inte hur, jag har tänkt tusen gånger att jag ska testa /.../ det är ju liksom i tiden detta med berättande också, att man ska berätta. (Informant nr. 4)

Detta motstånd framkommer också under en annan intervju där informanten berättar om vilket svårt steg det var att börja berätta muntligt. Då barngruppen snabbt växte sig större blev det nödvändigt att lära sig berätta muntligt, eftersom urvalet av böcker som fungerade blev mindre och mindre. Idag blandar denna sagostundsledare muntligt berättande med högläsning.

Några sagostundsledare hämtar berättelser från bilderböcker, men berättar inte alltid den texten ordagrant. En av dessa beskriver hur förberedelsen inför sagostunden börjar med att läsa igenom boken och plocka ut de viktigaste och de mest dramatiska sekvenserna. Informanten kan ibland förkorta berättelserna. Under själva sagostunden har informanten

sedan boken i knäet, men endast som stöd ifall det skulle behövas. Sagostundsledaren påpekar dock att blicken mestadels vänds mot barngruppen. I början försökte informanten att hålla upp boken och visa bilderna, men menar att detta innebar att det inte blev något flyt i berättandet. Efter att ha provat sig fram ”målar” informanten i inledningen istället.

Och så börjar jag berätta och så brukar jag börja med att måla upp, ett scenario kan man säga, alltså ge ord: ”Tänk er en skog, det är mörkt, vad hör ni för ljud? Blåser det? Skiner solen igenom?” Och så börjar dom skapa i sitt sinne och när jag liksom känner att nu är dom med mig: ”Där finns det en /.../” /.../ då behöver jag inte hålla på med det här tjugiga att /.../: ”Vi ser inte!”, ”Vi vill titta på bilderna!” För det är ett bekymmer och då målar jag istället i början. (Informant nr. 3)

Ibland kan det vara så att nya barn är ovana vid att inte få se bilderna förklarar informanten. Om något barn i ett sådant läge absolut vill se bilderna, då visar sagostundsledaren dem.

Muntligt berättande, menar en informant, har den fördelen att det går att anpassa till barngruppens nivå. Detta eftersom vid muntligt berättande kan sådana ord som barngruppen förstår väljas och den sagostundsansvariga behöver därför inte bryta mitt i sagan för att förklara vad ett ord betyder.

För att skapa koncentration i gruppen nämner informanterna några metoder. En av dessa metoder är konkretisering, t.ex. att illustrera sagan med någon sorts rekvisita eller att rita upp den på ett stort block. En annan metod är att blanda olika saker hela tiden, t.ex. att varva sagan med sånger, verser och annat så att det händer saker hela tiden. Flera av informanterna nämner hur viktigt det är att använda rösten, oavsett om man läser eller berättar muntligt, och att göra det dramatiskt. Det gäller också att vara spontan och improvisera, för det händer alltid oplanerade saker när det gäller barn. En informant har t.ex. alltid en extra bok på lut ifall det skulle behövas. En annan informant arbetar med gränser för att öka barnens koncentration. Informanten har två gränser: Den första gränsen är den stora mattan, när barnen är på den så gäller regeln att de ska sitta ner. Den andra gränsen är då stearinljuset tänds och då ska det vara tyst.

Stämningen på sagostunden är viktig. En informant berättar att det kan vara svårt att veta hur man ska göra om man måste ge ett barn en tillsägelse. Informanten försöker vid sådana tillfällen att säga ifrån på ett snällt sätt, eftersom barnet och sagostundsledaren inte känner varandra tillräckligt väl och eftersom sagostundsledaren inte vill göra barnen upprörda. En annan situation som flera informanter nämner som problematisk är då ett pratigt litet barn vill fråga eller kommentera något mitt i sagan. Vid den ultimata sagostunden kan sagostundsledaren med några få ord få ett sådant barn nöjt så att sagan kan fortsätta, menar en informant. Möjliga lösningar som nämns i mitt intervjumaterial på detta problem är att lämna utrymme för barnens kommentarer innan, mellan eller efter sagan/sagorna. På den ultimata sagostunden är stämningen magisk, säger en av informanterna. Den magiska stämningen kommer då berättaren är i toppform, sagan är fantastisk och barnen är mottagliga, fortsätter informanten.

Trygghet på sagostunden skapas främst med hjälp av rutiner som alltid återkommer. En informant talar om hur svårt det kan vara att byta ut rutinerna när de väl blivit inarbetade. Informantens tanke är att det kan vara lämpligt att byta rutiner då många regelbundna sagostundsbesökare slutar, men att det då kan bli ett trygghetsproblem för de barn som fortsätter att gå på sagostunden om både barngruppen och rutinerna ändras samtidigt. En rik variation av rutiner kommer fram i mitt intervjumaterial, flera av dem har redan nämnts

tidigare under andra rubriker i denna resultatredovisning. Bland de inledningsrutiner som inte tidigare nämnts finns att informanterna på olika vis frågar barnen om de är redo för sagan. En informant frågar själv barnen om de är redo och andra informanter berättar att de har en figur som frågar barnen om de sitter bra och om de är redo för sagan. Bland de avslutningsrutiner som inte tidigare nämnts finns att den sagostundsansvariga tackar barnen för att de lyssnat på sagan.

5.1.4 Förberedelser och resurser för sagostunden

Av de fem bibliotek som jag besökt är det tre stycken som har speciella sagostundsrum. En informant, som har sin sagostund på bibliotekets barnavdelning, framför sin önskan om att få skapa ett eget rum bara för sagostunden. En annan informant, som har just ett speciellt rum för sagostunderna, ser detta som en stor resurs.

... det vet jag ju, det är många som är lite undanskuffade och sitter i nån liten vrå och med mammor och låntagare runt omkring. Så att, det är ju en resurs om något /.../ själva rummet. (Informant nr. 4)

Detsamma gäller om planen är att avsluta sagostunden med en målarstund, då krävs det inte bara utrymme utan också ett förråd av material enligt mitt intervjumaterial. En av informanterna berättar att biblioteket har just ett sådant förråd med papper och målarfärger och att de ibland arbetar med verkstäder efter sagostunderna eller i samband med projekt som de deltar i.

De egna kunskaperna är en viktig resurs. Om en sagostundsansvarig vill använda handdockor på sagostunden är det en fördel om man kan den tekniken säger en av de intervjuade. Flera av informanterna nämner också vilket lyft det hade varit för sagostunderna om de hade kunnat spela ett instrument, t.ex. gitarr.

Då det gäller planeringstid för sagostunden nämner flera att letandet efter berättelser för sagostunden finns med hela tiden då de hanterar barnböcker under arbetstid. Urvalet till sagostunden finns i bakhuvudet vid uppställning av återlämnat material, vid inköp eller vid iordningställandet av nya böcker. En informant menar att på grund av att sagostunden alltid finns med i tankarna, så behövs inte den planeringstimme som avsatts för sagostunderna.

... ibland kan jag känna så: Jag borde nog förbereda mycket mer. /.../ Men när det funkar, barnen är glada när de går här och glada att komma hit och, då är det väl ändå hyfsat. Även om man kan göra det både bättre och sämre naturligtvis, för det kan man väl alltid göra. (Informant nr. 4)

Andra informanter berättar också om att tankar på sagostunden finns med varje dag, men menar tvärtom att planeringstiden behövs. Några av dem berättar att också fritiden utnyttjas för sagostundsplanering. Det framkommer att tidsåtgången för förberedelser också kan påverkas av vilken metod sagostundsledaren använder sig av. Muntligt berättande kräver memorering av berättelsen, vilket är tidskrävande menar flera informanter. Det kan ta lång tid och mycket energi att lära in helt nya berättelser.

Fast ibland känns det lite betungande. /.../man går inte bara in och river av en ny saga, så. Det kräver förberedelse, man måste vara förberedd. (Informant nr. 2)

Av intervjuerna framgår att just detta att arbeta upp en repertoar av berättelser är den tidskrävande delen, men då ett bra förråd av memorerade berättelser väl är uppbyggt kan flitigt användande av det man redan lärt in minska tidsåtgången vid planeringen. Särskilt bra är det att ha några, redan inlärd, berättelser att ta till om det blir kris.

...till exempel Sagan om vanten, som är en sån där favorit. Det är nog allas favorit, den är så lätt! /.../ Det är en sån där, om det är kris så kan jag ta den då. För att den kan jag, den sitter i ryggmärgen. (Informant nr. 2)

De informanter som använder sig av rekvisita har också det att tänka på vid planerandet. Att hitta, införskaffa eller tillverka rekvisita kan vara något som slukar planeringstid menar de. Precis som med sagor som redan memorerats, så påpekas att det är fördelaktigt om biblioteket redan har ett litet förråd med rekvisita till sagostunden.

Andra arbetsuppgifter kan också påverka möjligheterna att förbereda sagostunderna. En informant nämner t.ex. ett ansvar för klassverksamheten i skolan, vilket gör att informanten behöver planeringstid även åt det.

5.1.5 Syftet med sagostunder

Sagostunden ska vara en lugn stund, där barnen kan slappna av från stressen och mediebruset utanför menar en informant. En stund då de träffas i gemenskap, har det mysigt och lyssnar på varandra. Den goda stämningen på sagostunden framställs som viktig i mitt intervjumaterial. Flera informanter påpekar att de tycker det är viktigt att barnen upplever sagostunden som rolig och en person tillägger att en del energi läggs på att få barnen att skratta under sagostunden.

Förhoppningen hos sagostundsledarna är att den roliga sagostunden ska leda till att böcker och läsning blir något som barnen fortsätter med då de blir äldre.

På sikt hoppas jag ju då att det ska underlätta lustläsningen. /.../ Det har slagit mig mer och mer att för många barn /.../ här /.../ har boken inte varit en del av livet före skolan, så den förknippas helt med tvånget att gå i skola. /.../ Och då, för att upptäcka att det är nånting roligt med en historia. (Informant nr. 5)

I förlängningen menar denna informant att det också handlar om integration och demokrati. Att hjälpa barnen i riktning mot böcker och läsning, är något som också en annan informant tar upp. Informanten berättar om sin pappa, som läste högt för sitt barn och därmed väckte läslusten. Informanten menar att pappan var som en nyckel, som låste upp dörren och sedan gjorde informantens fantasi och läslust resten. Det är också så som informanten hoppas att sagostunderna och sagostundsledaren själv ska fungera, som en nyckel som låser upp dörren till lästlusten. På sagostunden kan barnen också få lära sig att berättelser som barnen har på video hemma kan komma från en bok ifrån början menar en informant.

I mitt material framkommer det att sagostunden inte bara ska leda till en ökad läslust utan också en önskan att gå till biblioteket. En av informanterna berättar att det tycks som om de barn som deltagit i sagostunderna känner sig mera hemma på biblioteket än andra då de besöker biblioteket som sexåringar för en rundtur och för att få sitt lånekort. De barn som varit på sagostunderna känner ju redan personalen på biblioteket vilket gör att deras besök blir mer naturligt enligt sagostundsledaren.

När informanterna beskriver vad de vill att sagostunden ska resultera i för barnen kommer det också fram att de tänker sig att barnen ska lära sig olika saker från sitt deltagande. Dels nämner informanterna att sagostunden lär barnen att fungera i en grupp, samt att koncentrera sig och att lyssna på någon som berättar. Att kunna tillgodogöra sig muntligt berättande är förutsättningen för att kunna tillgodogöra sig en skriftlig berättelse senare, menar en informant. En annan informant betonar också vikten av att dagens barn, som är vana vid rörliga bilder, lär sig att klara sig utan färdiga bilder och att istället skapa dem själva, i tanken, med fantasins hjälp. En annan informant påpekar att sagostunden kan vara det första som barnet gör själv, utan föräldrarna, och att det är viktigt. Dels nämner informanterna att också själva sagan hjälper barnen att utvecklas, den är jagstärkande, språkutvecklande och sätter igång fantasin. Barnen kan finna någonting i sagan, empati nämns som ett exempel, som de kan ta till sig och som hjälper dem att växa. Berättelsen kan också stötta barnen i tillvaron menar de, t.ex. genom att förmedla att det är okej att vara udda. Av sagorna lär sig barnen symboler och talessätt, vilka ofta är självklarheter i samhället. En person som har kunskap om sagan om Törnrosa förstår vad uttrycket törnrosasömn betyder, t.ex. Den person som inte har kunskaper om sådana uttryck hamnar lätt utanför i kommunikation med andra, säger en av informanterna.

I mitt intervjumaterial framkommer också tankar om att dagbarnvårdare och förskolepersonal ska uppmanas till att arbeta mer med böcker. Sagostunden förs fram som ett sätt att få dessa yrkesgrupper mer intresserade av det. De vuxna som sitter bland barnen får också upplevelser med sig från sagostunden, t.ex. upplevelsen av rytmen i berättandet och sagans handling.

Flera av informanterna nämner att det är viktigt att sprida vår sagoskatt och bilderboksskatt vidare till barnen så att skatterna lever vidare. I det kulturarv som ska föras vidare finns också själva sagostunden och berättandet. De anser att det är viktigt att också dessa förs vidare och lever kvar. Det ska helt enkelt finnas en sagostund på biblioteket och flera informanter menar att det är en verksamhet som prioriteras. Barn behöver berättandet och förhoppningsvis skapas en lust hos dem att själva berätta, säger en informant.

Biblioteken i mitt material har skrivit in i sina övergripande måldokument att det ska erbjudas sagostunder. Flera av informanterna är dock osäkra på hur detta formulerats.

Det står med att det ska finnas, och det är ju en sån här gammal inrättning som alltid har funnits på folkbiblioteken, och jag tror inte man kan bara, även om det lever i skymundan och man hör inte så mycket talas om det, så finns det ju på varje bibliotek den här lilla sagostunden. Ja, som lever kvar i sin enkelhet, den är ju väldigt enkel i sig och ska man då börja formulera mål för den och så, ja, då får väl chefen säga det då, mer än en rad, det ska finnas sagostund, för jag tror inte det finns mer.
(Informant nr. 1)

En informant berättar dock att de övergripande målen, vilka säger att barnen hör till dem som ska prioriteras, brutits ner i inriktningsmål och sedan har en handlingsplan formulerats där sagostunden finns med. Samtidigt berättar informanten att sagostundsverksamheten också nämns i tjänstebeskrivningen. Några skriftliga måldokument, enbart för sagostunden, nämns inte i mitt material.

5.1.6 Sagostundens innehåll

Sagor till sagostunden hittar informanterna i bilderböcker och sagosamlingar på biblioteket. En informant har också prövat att berätta en egen, uppdiktad saga. Idéer till vad som kan väljas får de, förutom i sitt dagliga arbete med böcker, också t.ex. genom Bibliotekstjänsts skrift *Tala med barnen om* eller från kollegor. Det kan också börja med rekvisitan, en sagostundsledare berättar att det hänt att inspirationen kommit av att informanten fått syn på en figur och undrat vilken saga som kan illustreras av den. Det kan också vara så att det börjar med att den sagostundsansvariga hittar en bok först och låter den inspirera till valet av resten av innehållet i sagostunden så att de tillsammans skapar ett tema.

En åsikt som kommer fram i mina intervjuer är att den som berättar eller läser själv måste tycka om sagan. Den vuxne, som leder sagostunden, ska tycka om berättelsen eftersom barnen då lättare fångas av den.

Och sedan så har ju jag mina favoriter som jag liksom har lärt mig under åren och det märker jag ju att även om sagan kanske är svårare, så kan jag arbeta med texten, allt efter hur jag ser hur gruppen reagerar och då förkortar jag eller jag dramatiserar. Det går alltid fram när du tycker om någonting, för då berättar du med värme och entusiasm. (Informant nr. 3)

En bok som jag tycker är dålig, den tar jag ju absolut inte med. (Informant nr 3)

Den vuxnes åsikt om sagan ska också kombineras med om sagan kan passa barngruppen.

För det första ska du själv tycka om det som du ska läsa, det tycker jag är viktigt. /.../ Sen måste du ju titta på barnen, deras ålder och se om det är två och ett halvt åringar eller om det är femåringar... (Informant nr. 1)

Denna åsikt märks också då informanterna talar om de sagor de väljer att berätta på sagostunden och de sagor de väljer att inte berätta.

...sedan är jag inte mycket för det söta, det är inte min stil. /.../ Det är Anita Jeram /.../ sockergryn eller nånting sånt, det är väldigt gulligt och ibland så platsar det också, men det är inte vad jag väljer i första hand. Jag väljer nog nånting som är lite driv, /.../ gärna lite dramatik, därför att det passar mig. (Informant nr. 3)

... och jag tror att det hänger väldigt mycket ihop med hurdan man är som person, att man kanske tycker mer om dom där, jag tycker inte om dom där gulligullberättelserna heller, i och för sig, och inte dom absolut hemskaste så, men gärna lite roligt. (Informant nr. 1)

Flera informanter talar alltså om sina egna favoriter i intervjuerna. En av dem berättar att kollegorna på biblioteket undrat om det inte är så att informanten ofta väljer sagor som handlar om att den lille svage överlistar den store. Det tycks finnas sagor som informanterna tycker om och därmed gärna väljer till sagostunden. Sådär säger en av informanterna om Lars Klintings bok *Örjan: den höjdrädda örnen*:

Ja, den är suverän, den handlar också om den som är stor behöver inte alltid vara stark. Den lilla kan också vara stark. Och klok. /.../ Det är mycket det här som jag liksom intuitivt tar till mig. Barns rättigheter att få vara den dom är. (Informant nr. 3)

En annan informant pratar om Maria Nilsson Thores bok *Molly och Molnet* och visar samtidigt att det inte alltid är så lätt att förklara varför en saga är bra.

Den valde jag för att den var bra, jag tyckte den var bra, alltså, det är svårt att svara... (Informant nr. 2)

Sagan ska också passa sagostundsledarens sätt att berätta. En informant berättar ibland ritsagan om gubben och gumman som blev osams, eller väljer andra sagor som enkelt kan ritas upp på ett stort block, t.ex. *Tre små grisar*, eller illustreras med gester. En annan informant väljer sagor med flyt i språket, som passar att dramatisera.

Och sedan har jag favoriter som jag kan, som Pija Lindenbaum till exempel, "Gittan och gråvargarna" och "Gittan och fårskallarna", "Örjan", som jag älskar, så har Tomas Halling en bok som är suverän, som heter, jag tror det är "Tass, tass, smyg, smyg", och den är jättebra! Den är väldigt, man kan göra den väldigt bra dramatiskt! (Informant nr. 3)

Barnens ålder påverkar valet av saga. En informant menar att tre- och fyraåringar inte klarar av texter med för mycket berättande. Barnen i sagostundsgruppen kan, vilket redovisats ovan, skilja mycket i ålder och det är också något som de tar hänsyn till. En av informanterna menar att sagorna ofta väljs med tanke på de yngsta barnen och att de äldsta därmed kommer i skymundan. Om det är stora ålderskillnader i gruppen kan de t.ex. inte välja sådana sagor som de äldre skulle tycka vare jättespännande men som de yngre kanske finner skrämmande. Det kan också vara svårt att avgöra hur spännande eller hur hemsk en saga kan vara för det enskilda barnet. En informant berättar om en liten flicka som reagerade starkt då informanten läste om när Lotta på Bråkmakargatan slänger Bamsen i soppåsen, och att det då gällde att snabba på berättandet, så att flickan fick se att det slutade bra. Folksagor är ofta för hemska för barnen på sagostunderna tycker en informant, men de folksagor som getts ut som bilderbok kan ibland användas, exempelvis *Dummerjöns* av H.C. Andersen. Andra folksagor som nämns av informanterna som användbara är *Korven* och *Leoparden som tappade sin fläck*. Valet av saga säger de blir enklare om sagostundsledaren känner barnen, än om gruppen t.ex. består av många nya barn. En grupp av stammisar är det lättare att välja till.

Att ge barnen erfarenheter av det som de kanske inte möter i sin hemmiljö är också något som påverkar valet av innehåll på sagostunden. En informant väljer gärna de klassiska sagorna, t.ex. *Askungen*, *Törnrosa* och *Mästerkatten i stövlar*, som barnen kanske inte får med sig om de kommer från en annan kultur än den svenska. Detsamma gäller val av rim, ramsor och sånger, t.ex. *Bä, bä vita lamm*. En annan informant nämner att de haft tema Afrika eller Sydamerika för att föra fram andra kulturer till barnen. En åsikt som framförs i mitt intervjumaterial är att många vuxna är konservativa när det gäller val av sagor till barnen, det ska vara Astrid Lindgren, Pettson-böckerna av Sven Nordqvist eller Catarina Kruusvals runda figurer. Med anledning av detta kan något annat väljas för sagostunden tycker informanten, något där figurerna är lite spretigare, exempelvis något av Thomas Tidholm, Eva Lindström eller Gunna Grähs. En annan informant tycker att det är särskilt viktigt att också föra fram de lite äldre bilderböckerna, t.ex. böcker av Lennart Hellsing.

Ämnet i en saga som väljs för sagostunden kan vara något som den vuxne känner bör stötta hos barnen, ett exempel på det är en informant som visar boken *Fyra hönor och en tupp* av Landström och berättar att den är bra att läsa för flickor som behöver ta plats. Samma bok används av en annan informant för att aktivera de vuxna som lyssnar på sagostunden. En informant nämner att det gärna får vara något slags budskap i berättelsen som kan diskuteras med barnen efteråt och nämner som exempel *Sagan om vanten*, som handlar om hjälpsamhet.

En bra berättelse har ju, måste ha ett budskap eller nåt sånt där tror jag. En riktigt bra berättelse har ju nån slags andemening. (Informant nr. 2)

Ämnet får också gärna vara något som ligger nära barnens egna erfarenhetsvärld.

Det får ju gärna vara sånt som jag tror att dom känner igen sig i, till exempel om det är nån som går bort sig i en skog och så, det kan alla känna hur hemskt det är, liksom man skulle tappa kontakten med sina föräldrar eller med så. (Informant nr. 5)

Liknande tankar har också en annan informant, som talar om att det gärna får handla om att ge sig ut i världen, möta svårigheter och klara av dem. Boken *Lilla H cyklar på* av Ann Forslind är ett exempel på en bok där huvudpersonen ger sig ut i världen.

Lilla H, tycker jag är jättefin. /.../ det är en sån utmärkt. /.../ Hon cyklar på och så kommer hon då nerför en backe och så händer det en massa saker /.../ och ramlar och /.../ hon blir lite rädd och sådär. Det här är en jättebra bok! (Informant nr. 1)

Samtidigt framförs kommentarer som handlar om vad barnen själva efterfrågar. Det är t.ex. tacksamt om det är tokigheter att skratta åt i berättelsen. En informant berättar att *Pojken som inte ville gå till skolan* är jättepopulär på grund av upprepningmomentet i den. Trots att den är otidsenlig, med en mamma som tänker äga sin son, så har sagostundsledaren berättat den på sagostunden fast då tillsammans med en förklarande introduktion. En annan informant berättar att barnen i sagostundsgruppen inte vill ha ramsor eller dikter, om det blir för mycket sådant brukar barnen fråga om inte sagan börjar snart. Vad som går hem hos barn är något som en sagostundsledare lär sig med tiden och menar informanterna då de hittat sådant som fungerar kan det med fördel användas flera gånger.

Nu har jag liksom arbetat upp ett förråd av sagor som jag vet fungerar, och det gör ingenting /.../ om endel av dom kommer tillbaka, i alla fall varje år eller så. Det skiftar ju med barn /.../ och dom tycker om att höra saker två gånger och så. Jag håller mig ganska mycket till det som jag prövat och vet fungerat, så försöker man ju då hela tiden fylla på naturligtvis... (Informant nr. 5)

Den saga som passar på sagostunden ska vara kort med lite text. Långa berättelser är svåra och därför är det bättre att ta flera korta än en enda längre saga enligt mitt intervjumaterial. En kort saga kan istället broderas ut om det behövs. Handlingen är också viktig, den ska inte vara för omfattande eller svår. H.C. Andersens sagor nämns som svåra att förmedla till barnen, med undantag av *Prinsessan på ärten*. Hans böcker är dessutom extra aktuella för sagostunden just i år eftersom det är 200 år sedan hans födelse, menar flera informanterna. Bokens slut är viktigt att tänka på och en informant tillägger att många nya böcker inte knyts ihop på slutet och att de då inte kommer med på sagostunden. Bilderna i boken ska vara klara och tydliga, och samverka med texten enligt informanterna. Det är en fördel om bokens format är lite större, men en informant berättar att även böcker i mindre format kan användas och nämner att böckerna om Bu och Bä av Landström, vilka är något mindre i formatet, använts med framgång på sagostunden.

Som nämnts ovan har flera av informanterna favoriter som återkommer på sagostunden. När man arbetat ett tag lär man sig vad som fungerar och vad som inte fungerar, säger någon av dem. Tyvärr så framkommer det också att det inte riktigt alltid är så enkelt. Ibland kan det vara så att en bok, vid ett tillfälle, upplevs som en stor framgång för att sedan vid ett annat

tillfälle bli en total jätteflopp menar en informant. Varför det är så är det svårt att förklara, det bara är så säger informanten.

Flera av informanterna låter sagostunderna ha olika tema. Ett tema innebär att innehållet på en sagostund handlar om samma sak eller på något annat vis hänger ihop med varandra. Anledningen till detta verkar främst vara för förmedlarens egen skull.

Vi gör ju så, att vi ibland /.../ för vår egen skull, lägger upp det runt ett tema, för att det är lättare att hålla ihop det. Barnen bryr sig inte om det, tror inte jag, men det blir lite roligare så. (Informant nr. 2)

Exempel på tema som de nämner är ett djur eller något som har med årstiden att göra. Årstiden är för övrigt något som inspirerar till val av enskilda böcker, en informant läser t.ex. gärna Gunilla Bergströms bok om när Alfons Åberg tröttnat på julklapparna i januari. Man kan också välja att läsa flera böcker av samma författare och prata lite om författaren tycker en informant.

Samtliga informanter i min informantgrupp använder någon form av rekvisita för att inleda eller avsluta sagostunden. Varianterna är lika många som det finns informanter när det gäller detta, men nämns kan det ceremoniella tändandet och släckandet av ett stearinljus. Inledningsvis har några informanter en figur som pratar med barnen, en papegoja eller en mus, t.ex. eller någon sorts ljud, en liten flöjt, sagosnurror snurras på och speldosor spelas på. Det förekommer också olika behållare som sagorna finns i och rekvisita till sagorna tas upp ur, t.ex. ett silverskrin, en liten väska, en hemlig tråkista och ett sagopapaly. En informant inleder alltid med att skriva upp alla barnens namn på ett papper på väggen där barnen sedan får turas om att klistra bilder från sagorna.

Några av informanterna illustrerar också sina sagor med rekvisita. När en informant berättar om *Snövit* så får spegeln från bibliotekets toalett illustrera sagan och när en annan informant berättar *Jack och bönstängeln* planterar barn och vuxen tillsammans en rosenböna. Handdockor, fingerdockor och andra figurer används också av informanterna för att illustrera sagorna.

Det är ju lite, med den här rekvisitan så blir det ju lite av en liten teater även om det, det är inte helt professionellt så. (Informant nr. 2)

Det framförs att det är särskilt viktigt med rekvisita då en saga berättas muntligt, eftersom små barn behöver något konkret att fokusera på. En informant använder dock aldrig rekvisita för sagan. Trots ett muntligt berättarsätt menar informanten att det räcker med att jobba med rösten och orden för att fånga åhörarnas uppmärksamhet.

Förutom att berätta eller läsa sagor så gör några av informanterna även annat i samband med sagostunden. I mitt material är det t.ex. vanligt att sagorna varvas med musik av något slag t.ex. i form av att vuxna och barn sjunger tillsammans. En av informanterna inleder alltid sagostunden med att spela på en liten flöjt och några andra informanter nämner att det hade varit ett lyft för sagostunden om de själva kunnat spela ett instrument. Som tidigare nämnts så samarbetar den sagostundsansvariga på ett av biblioteken med musikskolan. Förutom musik förekommer också ramsor, verser och fingerlekar. Flera informanter använder t.ex. särskilda inledningsverser och avslutningsrim. Efter sagostunden förekommer målarverkstäder på biblioteket eller att den sagostundsansvariga ber barnen att rita och måla hemma. Detta resulterar sedan eventuellt i en teckningsutställning på biblioteket. På ett bibliotek får barnen

ibland med sig en färgläggningsbild hem. Bilden har med sagostundens tema att göra och är mycket uppskattad av barnen, enligt informanten.

En av informanterna framför dock sin åsikt om att det kan vara bättre att hålla sig till en enklare utformad sagostund.

... det är så lätt också att man slår över, så det blir nästan lite teater istället, /.../
ibland så tänker man att, kanske det är bäst när det bara är, att det bara är sagostund.
/.../för man kan tänka sig allt möjligt med attiraljer och att, kanske inte är det det ska
vara. /.../ Alltså, barn idag ser ju mycket på film och på TV och dom går på teater
kanske, dom får så mycket sånt, kanske är det det enkla, det här omedelbara som är
det bästa i alla fall. (Informant nr. 4)

Bland informanterna finns det alltså olika åsikter om hur innehållet bör se ut på en sagostund.

6 Analys och diskussion

I denna del av uppsatsen analyseras resultatet av intervjuerna med hjälp av teorin. Analysen nedan innebär en teoretisk genomgång och tolkning av materialet. Analysen diskuteras också utifrån litteraturgenomgången. Sist i kapitlet följer en avslutande diskussion.

6.1 Förmedlarnas perspektiv på sagostunden

Nedan redovisas analysen av intervjuret resultatet. Analysen har genomförts med teorin som redskap och kopplas därefter till litteraturgenomgången och den historiska tillbakablicken. Som tidigare påtalats handlar det här inte om att den ena eller den andra informanten hör hemma i ett eller ett annat perspektiv, utan de olika perspektiven är sammansatta av de deltagande informanternas svar på intervjufrågorna. De fyra olika perspektiven blir på så vis ett slags teoretiska idéer vilka belyser de synsätt som sagostundsansvariga kan ha på sagostunder.

6.1.1 Traditionella pedagogiska perspektiv

Under denna rubrik redovisar jag de delar av mitt resultat som jag anser höra till det traditionella pedagogiska perspektivet. Eftersom detta perspektiv kännetecknas av en bakomliggande uppfostringstanke i enlighet med den vuxnes värderingar så handlar stycket om i vilken riktning de sagostundsansvariga vill påverka.

Folkbibliotekets uppdrag, enligt bibliotekslagen, är bl.a. att locka barn och ungdomar till läsning och främja deras språkutveckling.¹¹⁹ När sagostundsledarna talar om att öka barnens läslust så går det alltså hand i hand med deras professionella uppdrag. Folkbibliotekets sagostund ska enligt dem påverka barnen så att de blir flitiga läsare och uppfattar läsning som en intressant och rolig sysselsättning. Ett annat av de syften som informanterna nämner med sagostunden, och som också stöds av bibliotekslagen, är att främja barnens språkutveckling. Detta har också Elisabeth Jakobsson skrivit om i sin magisteruppsats om barnbibliotekariers syn på arbetet med små barn. Hon skriver att de barnbibliotekarier som hon intervjuat ständigt arbetar med barns språkutveckling.¹²⁰ Aidan Chambers framför tanken att barn först kommer i kontakt med muntligt berättande, vilket ger dem läslust, och genom högläsning får de upp ögonen för det skriftliga språket¹²¹. Dessa tankar finns även i mitt intervjumaterial, där det uttalas att det muntliga berättandet hjälper barnen att senare ta till sig det skriftliga.

Inte bara barnen ska påverkas av sagostunden enligt mitt intervjumaterial, utan också de vuxna som följer med barnen. Dagbarnvårdarna ses som en viktig grupp, tillsammans med lärare och förskollärare. De sagostundsansvariga hoppas kunna inspirera dessa att arbeta mer med böcker och till att prata om sagostunden med barnen vid andra tillfällen. I Gunilla Brodins magisteruppsats redovisas några enkätsvar, som hon inte tycker passar in i de kategorier som hon ställt upp. En av dessa kommentarer handlar om att det finns vuxna som

---

¹¹⁹ Bibliotekslagen 1996.

¹²⁰ Jakobsson, Elisabeth 2003. s. 57.

¹²¹ Chambers, Aidan 1995. s. 61, 67ff samt 73.

tycker att film är viktigare än sagostunder.¹²² Detta exempel anser jag är en påminnelse om att inte alla vuxna tycker att det är viktigt med böcker och bibliotek. Informanterna i min undersökning vill gärna känna att de och barnomsorgspersonalen står på samma sida i arbetet med att locka barnen till böckerna. Torben Weinreich skriver om hur vanligt det är med förmedlare då det gäller barnlitteratur¹²³ och här arbetar den bibliotekspersonal som jag intervjuat med att påverka andra förmedlare. Samarbete med andra vuxna skriver också Elisabeth Jakobsson om i sin magisteruppsats men hon drar slutsatsen att detta beror på knapp ekonomi¹²⁴. I mitt intervjumaterial talas det dock inget om att anledningen till detta samarbete skulle vara ont om resurser, här framkommer istället de sagostundsansvarigas önskan om att föra fram boken och att få de andra vuxna att också arbeta med litteratur och läsning som en orsak till samarbetet.

Det framkommer också att de sagostundsansvariga önskar att sagostunden ska göra själva biblioteket till ett roligt ställe för barnen. Så roligt att de i framtiden gärna ska besöka biblioteket igen. Ett sådant biblioteksfrämjande syfte framkommer även i Amanda Jane Williams avhandling om sagostunder¹²⁵. Karin Helander skriver i sin avhandling att det pedagogiska syftet med barnteatern inbegriper en liknande önskan att uppfostra barnen till att bli flitiga teaterbesökare¹²⁶. Denna önskan att uppfostra barnen till att ta del av en viss sorts kultur tolkar jag som att den vuxnes värderingar säger att just sådan kultur är värdefull för alla människor och att barnen bör lära sig att uppskatta den. Man kan också tänka sig att biblioteket är ett ställe där barnens läslust och språkutveckling stimuleras ständigt och att det därmed kan anses vara bra för deras utveckling att bli regelbundna biblioteksbesökare.

På sagostunden lär sig barnen också andra saker enligt mina informanter. Små barn behöver t.ex. lära sig att sitta still och att koncentrera sig på att lyssna när någon läser eller berättar menar de. Idag ser barnen på TV och spelar TV-spel och därför behövs sagostunden, menar informanterna. På sagostunden får barnen skapa sina egna, inre bilder och utveckla sin fantasi. Muntligt berättarsätt framställs i mitt intervjumaterial som en motvikt till alla de snabba, rörliga bilder som finns i dagens samhälle. Det är t.ex. bra att visa barnen att videofilmen som de har hemma fanns på bok först! Ingen av de sagostundsansvariga som jag intervjuat använder sig av diabilder eller filmvisningar på sagostunden, vilket kanske kan bero på denna önskan att vara ett alternativ till alla rörliga bilder i samhället. Sagostunden, där barnen skapar sina egna, inre bilder, framställs av de sagostundsansvariga som en viktig motvikt till det barnen får till sig hemma genom TV-tittandet. I min inledande historiska tillbakablick skrev jag om att man på 80-talet ansåg att det var bibliotekets uppgift att stärka och föra fram de icke-kommersialiserade konstformerna¹²⁷, kanske kan det vara detta som ger sitt avtryck också här. Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteket, på ett behovsanpassat sätt, främja barnens språkutveckling och läslust med hjälp av böcker, informationsteknik och andra medier¹²⁸. Jag anser att bibliotekslagen även möjliggör användandet av diabilder och film på sagostunden, om man vill och har möjlighet. Bibliotekslagen säger inget om att vara en motvikt till vissa medier, såsom TV:n, den säger bara att medievalet ska vara behovsanpassat.

---

¹²² Brodin, Gunilla 2005. s. 35.

¹²³ Weinreich, Torben 1999. s. 91.

¹²⁴ Jakobsson, Elisabeth 2003. s. 40.

¹²⁵ Williams, Amanda Jane 1998. s. 261.

¹²⁶ Helander, Karin 1998. s. 260.

¹²⁷ Skoglund, Lena red. 1982. s. 25.

¹²⁸ *Bibliotekslagen* 1996.

Att sagostunderna ska stå för alternativ i barnens liv märks också på informanternas åsikter angående valet av innehåll på sagostunden. Ett av syftena som nämns med sagostunden är att föra fram sagoskatten eller kulturarvet till barnen och till de vuxna som lyssnar. En del barn missar saker om sagostunden inte finns, enligt mitt material. Det finns t.ex. barn som inte får höra de klassiska sagorna och de vanligaste ramsorna hemma och då kan de få ta del av dem på sagostunden istället. Det finns också barn vars föräldrar är konservativa i sin barnlitteratursmak, och då kan sagostunden föra fram alternativ till föräldrarnas val av litteratur. En av informanterna tycker t.ex. att det kan vara viktigt att inte bara välja de senaste böckerna, utan att också välja lite äldre böcker för sagostunden. Jag tolkar dessa uttalanden som om det handlar om att bredda barnens erfarenhetsvärld genom att föra in kulturarvet i deras liv. Vad exakt som kulturarvet innefattar är osäkert utifrån mina intervjuer, men klart är i alla fall att det finns på biblioteket, till skillnad från i barnens hemmiljö. En informant tvekar dock om huruvida det är de barn som behöver sagostunden mest som kommer dit, vilket antyder att det kan vara så att det är de barn som redan, hemma eller via barnomsorgen, kommit i kontakt med böcker som också kommer i åtnjutande av sagostunderna.

Sagostunder ger också barnen andra saker, menar informanterna, som t.ex. att vara i en grupp och att vänta på sin tur. De ska få känna gemenskap och uppleva berättandets rytm. Inger Andersson framför i sin magisteruppsats åsikten att sagostunderna kan resultera i att barnen lär sig att vara i en grupp, att lyssna och att koncentrera sig, men att det inte bör vara bibliotekets sak att se till att barnen tillgodogör sig sådana förmågor. Det är andra samhälleliga institutioners uppgifter, menar hon.¹²⁹ Under 70-talet talades det om att bibliotekets verksamhet skulle ge något till de barn som inte fick gå i förskola¹³⁰. Kanske är det dessa tankar som ligger kvar och påverkar att sagostundsledarna talar om att barnen ska lära sig, t.ex. att ingå i en grupp.

Slutligen anser jag att det synsätt som Catarina Lundblad ger uttryck för i sin magisteruppsats då hon skriver att de vuxna ser sagostunden som ett pedagogiskt tillfälle och att sagostundens funktion för barnen är en stund av lärande¹³¹ hör hemma inom detta perspektiv.

Sammanfattningsvis kan man alltså, utifrån mitt material, säga att det traditionella pedagogiska perspektivet hos sagostundsansvariga först och främst handlar om att stimulera barnens läslust och språkutveckling i överensstämmelse med bibliotekslagen. Förmedlarna väljer metodik beroende på hur de vill påverka läslusten. Det handlar också om att inspirera andra vuxna att arbeta för samma mål samt att göra biblioteket attraktivt för barnen. Dessutom handlar det om att vara ett alternativ i barnens liv, på olika sätt. Sagostundsledaren väljer ett innehåll som utgör ett alternativ till det som barnen får med sig hemifrån. Som en kontrast till alla rörliga bilder väljer förmedlaren ett muntligt berättarsätt. Alternativen handlar alltså dels om att vara en motvikt till rörliga bilder och dels om att föra fram kulturarvet så att barnens erfarenhetsvärld breddas.

6.1.2 Läopsykologiska perspektiv

Enligt detta perspektiv är sagostunden bra då barnen tycker om att gå dit. Sagostunden ska vara mysig för barnen och de ska få bearbeta sina känslor där.

---

¹²⁹ Andersson, Inger 1998. s. 36.

¹³⁰ Törnvall-Olsson, Lillemor 1972. s. 60.

¹³¹ Lundblad, Catarina 2001. s. 64.

I Catarina Lundblads magisteruppsats om muntligt berättande på sagostunder används Bruno Bettelheims teorier om folksagors betydelse för vår utveckling¹³², vilket jag uppfattar som en syn på sagostunden som platsar inom detta perspektiv. Bettelheims betydelse för sagostundernas utformning i början av 80-talet framkommer ju också i den historiska tillbakablicken¹³³. Böcker hjälper barnen att bearbeta sina upplevelser, sägs det i mitt intervjumaterial. Barn kan hitta något i sagan som de kan ta till sig och ta med sig från sagostunden, vilket stärker dem i deras utvecklingsprocess. Sagostundsansvarigs val av saga påverkas av detta säger de, så att den sagostundsansvariga väljer en saga som behandlar något som kan behöva stötts hos barnen. Det kan enligt en informant handla om att vara udda eller om att våga ta plats. Böcker där huvudpersonerna får problem, men klarar av att lösa dem är särskilt bra. Böcker som behandlar sådant som är för svårt däremot, t.ex. förlust av en närstående, undviks eftersom informanterna inte har möjlighet att hjälpa barnen vidare i bearbetningsprocessen. Precis som hemska händelser kan det också vara svårt då det är mycket synd om en person i en bok. Sagor som är för blodiga och ger barnen mardrömmar väljs också bort av informanterna. Om ett barn blir skrämt så skyndar sagostundsledaren på lite, med lite mindre dramatisk röst. Ett sådant förfarande hjälper det skrämde barnet, men minskar de andra barnens upplevelse på sagostunden, vilket inte är bra. Här upplever jag att det finns en konflikt i intervjumaterialet mellan omsorgen om det enskilda barnet och hänsynen till hela barngruppen. Alla barn är inte lika. Det som är för hemskt för ett barn kanske är precis lagom för ett annat barn. Balansgången mellan att välja det som hjälper barnen att bearbeta sina upplevelser och undvika det som är skrämmande framstår som svår. Den kompliceras dessutom ytterligare av det faktum att de sagostundsansvariga inte träffar barnen mer än någon halvtimme i veckan, vilket innebär att de inte kan hjälpa barnet vidare med bearbetningen.

Så länge barnen visar att de förknippar sagostundsledaren med något positivt och så länge de vill gå på sagostunden så är det en bra sagostund. Det kan vara det enkla, det omedelbara som är det bästa och därmed är det inte säkert att sagostundsmetodiken behöver krånglas till så mycket. Informanterna nämner vikten av att bemöta barnen på rätt sätt. Det kan enligt dem handla om att göra pratiga barn nöjda och tysta på ett bra sätt samt att säga till stökiga barn på rätt sätt. Om detta inte blir bra så blir barnets upplevelse från sagostunden negativ, vilket inte är meningen. I en av handböckerna nämns liknande situationer och vikten av att den vuxna släpper sin önskan att uppfostra barnen och istället fokuserar på att lösa problemet kvickt och utan komplikationer för barn och barngrupp¹³⁴. Här syns en motsats mellan detta perspektiv och det pedagogiska perspektivet. Barnens känslor går i detta perspektiv före eventuella inlärningsmål.

En informant framför åsikten att barnen vill att sagostunden ska vara som den alltid har varit. Förändringar i rutiner och i barngruppen kan påverka barnens upplevelse av sagostunden och blir därför problematiska att hantera. Nya barn som sitter på fel plats och som inte kan rutinerna kan inverka negativt på de andra barnens sagostundsoplevelse enligt en informant. Det är dessutom viktigt att som vuxen se alla barn, så att de känner sig trygga. Tillsägelser kan göra barnen otrygga och därför gäller det att gå varligt fram i sådana lägen menar de. Vad gäller regler om var andra vuxna befinner sig under sagostunden samt anmälningsregler gäller det att vara flexibel. För barnen kan det vara viktigt att ha en trygg vuxen med på sagostunden om de känner sig osäkra. I intervjumaterialet framkommer det också att det kan vara viktigt

---

¹³² Ibid. s. 9.

¹³³ Eriksson, Anna Birgitta 1994. s. 107.

¹³⁴ Foster, Joanna 1967. s. 41.

att biblioteket inte har anmälningskrav på sagostunden. Om anmälan inte behövs så kan barnen komma med om de har lust eller om de inte har lust så kan de strunta i det.

Det läsespsykologiska perspektivet innebär alltså för de sagostundsansvariga ett fokus på barnens upplevelse av stunden. Det är eftersträvansvärt att barnen har roligt och själva vill komma till sagostunden. Det gäller för den vuxne att förhålla sig till barnet på rätt sätt samt att se till att skapa trygghet i rutiner och i mötet. Samtidigt gäller det att ha ett flexibelt regelverk runtomkring sagostunden och att välja sådant innehåll som hjälper barnen i deras känslomässiga utveckling.

6.1.3 Sagostundsperspektiv och rent litterärt perspektiv

Detta perspektiv innebär fokus på bokens och på sagostundens kvaliteter i sig. Det som den vuxne anser vara bra är bra även för barnen. Nedan redovisar jag de aspekter som jag ser som hemmahörande inom detta perspektiv.

En bild av att sagostunden i sig är viktig framkommer i mitt intervjumaterial. Bilden visar på en tradition som de inblandade är måna om att bevara. Verksamheten prioriteras högt samtidigt som stolthet skymtar fram. Informanterna påpekar att det är viktigt att se sig själv som en person med status, en person som har viktiga arbetsuppgifter och en person som för fram kulturarvet. De vill att sagostunderna ska hållas vid liv. Dessutom ska en sagostundsansvarig person, förutom att inse vikten av sagostunden, också tycka att det är roligt att leda den.

Enligt detta synsätt räcker det inte med att bara ha en sagostund och att låta den innehålla vad som helst. Vissa kvaliteter har ett stort värde i sig. Jag uppfattar detta som att det finns visst innehåll och visst arbetssätt som är finare än andra och därmed är mer eftersträvansvärda. Ett av de vuxenperspektiv som Karin Helander tar upp i sin avhandling angående barnteater har anknytning till detta. Helander skriver att till konstperspektivet hör en diskussion om vad som är god eller dålig teater, samt diskussioner om hur de tekniska och konstnärliga delarna ska se ut.¹³⁵ Några sådana värden vad gäller sagostunder som kommer fram i mitt material är musicerande, skapande verksamheter samt arbetssätt som ligger nära teatern. Informanterna framhåller t.ex. att det är ett lyft för sagostunden om sagostundsledaren kan spela ett instrument. Det är också positivt att ägna sig åt någon skapande aktivitet efter sagostunden och att snegla åt teaterns håll vad gäller val av rekvisita och av berättarteknik. Mina informanter framför åsikter om att det är viktigt att sagostunden verkligen är en sagostund och inte en lekstund. Det är också eftertraktat att ha ett speciellt rum, inrett speciellt för sagostunden. Specialprojekt, som t.ex. sagostunder för riktigt små barn och sagostunder där pensionärer läser för barnen, hör också till dessa aktiviteter som har stort värde i sig.

Sagostunder har ibland tema. Enligt mitt intervjumaterial är temat inget som barnen bryr sig om utan något som de vuxna väljer p.g.a. att det gör att det blir roligare och lättare att hålla ihop sagostunden. I litteraturen nämns tema som att det underlättar introducerandet av böckerna¹³⁶. Informanterna nämner att de också väljer sagor efter vad som är aktuellt just då, t.ex. årstiden eller författarjubileum.

---

¹³⁵ Helander, Karin 1998. s. 262f.

¹³⁶ Foster, Joanna 1967. s. 21f.

I mitt intervjumaterial används mycket positiva ord då det talas om muntligt berättande. De som berättar muntligt, kollegor eller berättare på Ljungby Berättarfestival, kallas av informanterna för proffs, duktiga och förebilder. Det sägs att det är fantastiskt att lyssna till muntligt berättande! Sådana ord används inte om högläsning. Högläsning benämns i mitt intervjumaterial som något som de tar till, det är lagom, men ändå viktigt. Jag tolkar detta som att muntligt berättande har högre rang och är mer eftertraktat än vad högläsningen är. Muntligt berättande är alltså en av de aspekter på sagostunden som har fått ett värde i sig. Jag anser att ett sådant perspektiv också finns i Gunilla Brodins uppsats om sagostunder, främst genom den kategoriindelning som hon gör, och i Catarina Lundblads magisteruppsats, genom fokuseringen på just muntligt berättande¹³⁷. Här ligger det nära till hands att reflektera över att det som anses fint och eftersträvansvärt verkar ändras med tiden. Ingen av mina informanter använder sig av diabolbilder eller film på sagostunden, men i den historiska genomgången framgår det att just sådana hjälpmedel använts och ansetts värdefulla tidigare¹³⁸.

Metoden, högläsning eller muntligt berättande, påverkar hur sagorna till sagostunden ska vara enligt mitt material. Informanterna menar att en bra bok för högläsning på sagostunden ska ha klara, tydliga bilder. Den ska gärna vara i lite större format och bild och text ska samverka. En bra berättelse för muntligt berättande ska inte vara för svår eller omfattande och den ska vara lätt att återberätta. En informant berättar t.ex. att boken måste gå att dramatisera för att passa sagostunden, eftersom det är det sättet som den informanten valt att arbeta på sin sagostund. Enligt mitt material finns det också aspekter hos boken som är bra oavsett metoden. Centralt vid urvalet för sagostunden är bokens budskap, dess karaktärer och dess slut. Dessa aspekter anser jag vara exempel på sådant hos boken som har ett egenvärde. En informant påtalar också den stora betydelsen av bilderna i boken trots att de, i detta fall, inte visas för barnen på sagostunden. Illustrationerna är alltså viktiga och påverkar valet av berättelsen, men den metod som sagostundsledaren använder sig av innebär i detta fall att barnen inte får se dem. Nikolajeva skriver att bilderboken som sådan bygger på bild och ord tillsammans och att dessa bör hanteras som en helhet¹³⁹. Det är tänkbart att den sagostundsansvariga i nämnda fall väljer sådana bilderböcker vars text klarar av att, på egen hand, förmedla budskapet. Det är också tänkbart att informanten avser att locka barnen till att vilja låna just de bilderböcker som ligger till grund för sagostunden och att det då, när barnet tittar i boken, betyder mycket hur illustrationerna i boken samverkar med texten. Här framkommer alltså en konflikt mellan bilderboken som en helhet och mellan en sagostund där bilderna inte visas.

En tendens i intervjumaterialet är att den vuxna förmedlarens personlighet påverkar sagostunden och dess innehåll. Ett av de val där den vuxne kan påverka är valet av metod. Om förmedlaren har lust för högläsning så blir det högläsning och inte muntligt berättande och tvärt om enligt en informant. Informanternas personlighet kan också påverka hur planeringen inför sagostunden går till, var inspirationen kommer ifrån och hur de utformar sagostunden. Också vid valet av innehåll spelar personligheten stor roll, enligt mina intervjuer. De intervjuade sagostundsledarna har motiv som de särskilt fastnar för, favoriter som återkommer och de väljer gärna böcker som de själva tycker om. Det händer också att bokens text inte återges ordagrant utan att informanten tar ut det som han eller hon själv tycker är viktigt i texten. Detta stöds också av flera av handböckerna, där det framkommer att berättarens personlighet ska påverka planeringen av sagostunden och innehållet¹⁴⁰. Sagostunden blir alltså

---

¹³⁷ Brodin, Gunilla 2005, s. 29 samt s. 32; Lundblad, Catarina 2003.

¹³⁸ Exempelvis: Sandblad, Helena 1968. s. 36; Auraldsson, Kerstin 1978. s. 36.

¹³⁹ Nikolajeva, Maria 2000. s. 14f.

¹⁴⁰ Ziskind, Sylvia. 1976. s. 1f; Fast, Carina 2001. s. 40; Ärnström, Ulf & Hagberg, Peter 1992. s. 25 samt s. 49.

personligt utformad av den vuxne som ansvarar för den, med hänsyn till vad denne fastnar för och tycker om vilket anses som positivt även för barnen.

Detta perspektiv handlar alltså om att sagostunder anses vara bra i sig och att de därför bör få finnas kvar. De saker som anses ha stort värde är musik, skapande aktiviteter, teater samt särskilda sagostundsrum. Speciella sagostunder för små barn samt pensionärer som läser för barnen är lockande. Särskilt stort värde har det att berätta muntligt samt att lägga upp sagostunden efter ett tema. Det innehåll som väljs för sagostunden ska passa metoden och dessutom är bilderna, slutet, budskapet och karaktärerna viktiga i sig. Den sagostundsansvarigas egna personlighet påverkar sagostunden vad gäller planering, metodval och innehåll.

6.1.4 Estetiska perspektiv

Med detta sätt att se på sagostunden fokuserar man på de egenskaper hos sagostunden som är relevanta för barnen. Nedan redovisar jag de delar av resultatet som jag anser hör till detta perspektiv.

För att kunna välja sådant som passar barnen menar informanterna att det är bra om sagostundsledaren känner barngruppen och om gruppen består av barn som kommer regelbundet. I mitt material framkommer att feedback från andra vuxna är viktig för sagostundsledarens möjligheter att ta hänsyn till vad barnen uppskattar. Informanterna påverkas också av en annan faktor som har med barnen att göra, nämligen deras ålder. Åldern på barnen som lyssnar påverkar längden på sagostunden, hur spännande böckerna får vara, hur komplicerade böckerna kan vara och hur mycket de kan diskuteras med barnen efteråt. Om barnens åldrar varierar mycket kan det därför vara komplicerat att välja bok, menar de.

Valet av metod beror på en önskan att behålla barnens uppmärksamhet. Detta är svårt att göra vid högläsning och lättare vid muntligt berättande, sägs det i mitt intervjumaterial. Vid muntligt berättande kan man nämligen välja ord som barnen förstår, saker kan hända hela tiden och rekvisita kan tas med för att illustrera sagan.

I urvalet av berättelsen tänker sagostundsledaren på om barnen kan följa med i berättelsen eller inte och om det handlar om något som barnen kan känna igen sig i. De menar att det är viktigt att välja sådant som barnen tycker om, t.ex. rim, ramsor och upprepningar. Ett exempel på detta perspektiv är att fokusera på att locka barnen till skratt. Det är tacksamt att välja tokigheter, som lockar barnen att skratta, menar en informant. En sagostundsledare säger att de barn som kommer på sagostunden inte tycker om när det blir för mycket dikter eller annat prat, då protesterar de! En informant säger att barn ofta tycker om att höra sagor om igen, de känner sig duktiga om de redan känner till sagan, och därför kan man ta med sagor som tidigare berättats på sagostunden. En annan informant berättar om att barnen tycker om att få med sig en färgläggningsbild hem. Barnen uppskattar också t.ex. att få klistra upp en bild på ett papper och att sedan komma ihåg och prata om vilken bild de själva fick klistra. Vidare framförs att det för ett barn kan vara viktigt att få berätta något för gruppen och för de andra. I sådana fall är viktigt att alla barn måste få chansen att berätta något, enligt informanten.

Sammanfattningsvis handlar detta perspektiv om att välja sådant innehåll som är välkänt för barnen och sådant de tycker om. Exempel på omtyckta inslag på sagostunden är att få klistra en bild på en tavla, att få möjligheten att berätta något eget för sagostundsledaren och de

andra barnen samt att få med sig en färgläggningsbild hem. Sagostundsansvarig väljer metoden efter vad som får barnens uppmärksamhet. För att underlätta valet av inslag som barnen tycker om är det en fördel om sagostundsansvarig känner barnen och om det finns en regelbundenhet i gruppen.

6.2 Avslutande diskussion

Nedan avslutas analysen med en diskussion kring några perspektivövergripande aspekter.

En av de första att ordna sagostunder på bibliotek i Sverige, Elsa Olenius, ville med sin verksamhet locka barnen till läsning. För detta syfte valde hon ett innehåll som hade estetiska kvaliteter, som kunde uppfostra barnen moraliskt och som kunde roa dem.¹⁴¹ Sådana tankar om sagostunden och dess innehåll återkommer i mina intervjuer, där sagostundsledarna inte bara har syftet att öka barnens läslust, utan också ser till sagans kvaliteter, har pedagogiska tankar bakom sin verksamhet och samtidigt önskar ge barnen en rolig stund. En slutsats som kan dras av detta är att dagens sagostunder ingår i en tradition med rötter i den allra första barnbiblioteksverksamheten i Sverige. Traditionen är ju för övrigt också något som påpekas av informanterna i min undersökning. Medvetenhet om sagostundernas bakgrund och den historiska utvecklingen ter sig sålunda som en viktig beståndsdel då man diskuterar dagens sagostunder.

I min undersökning finns mer material om vuxenkriterier än om hänsyn till barnens upplevelse. Om en sådan fördelning är vanlig eller inte vad gäller de sagostundsansvarigas perspektiv på sagostunderna kan dock inte denna undersökning ge svar på. Birgitta Qvarsell skriver att vuxna ofta har ett professionellt vuxenperspektiv istället för barnperspektiv på verksamhet för barn¹⁴². Margareta Rönnberg och Torben Weinreich framför liknande åsikter vad gäller vuxnas perspektiv på barnfilm och barnlitteratur¹⁴³. Jag anser att det, mot bakgrund av dessa uttalanden om andra barnkulturformer, är troligt att också sagostunder ofta styrs av vuxenkriterier. I detta sammanhang anser jag dock att det är viktigt att påpeka att sagostundsledarna inte alltid får reda på hur barnen uppfattat sagostunderna. Enligt mitt intervjumaterial saknas det ibland feedback från andra vuxna och samtal med barnen mellan sagostunderna. Under sådana förhållanden är de sagostundsansvariga hänvisade till det de själva upplever under sagostunden och till vad som dokumenterats om barns upplevelser av sagostunder. Jag har under mina litteratursökningar inte funnit någon sådan dokumentation.

Sammantaget visar mitt intervjumaterial att de sagostundsansvariga har en lång rad olika syften med sagostunden. Sagostunden ska exempelvis inte bara föra barnen och andra vuxna närmare litteraturen och biblioteket utan också lära barnen andra saker. På sagostunden ska de kunna bearbeta sina känslor och sina upplevelser, de ska ha roligt och tycka om att komma till sagostunden. Sagostunden för fram en tradition, kulturarvet och det muntliga berättandet, enligt mitt intervjumaterial. Inger Andersson ifrågasätter i sin magisteruppsats om det är bibliotekets uppgift att lära barnen att sitta still, vara i grupp och att koncentrera sig. Andersson påpekar skillnaden mellan det som sagostunden kan resultera i och själva syftet med den.¹⁴⁴ Jag anser att flera av de syften som framkommit i min undersökning också skulle hamna utanför bibliotekets uppgifter vid en sådan uppdelning. Detta gäller inte bara att ge

¹⁴¹ Lindvåg, Anita 1998. s. 27 samt s. 31.

¹⁴² Qvarsell, Birgitta 2001. s. 91.

¹⁴³ Rönnberg, Margareta 1989. s. 6; Weinreich, Torben 1999. s. 101.

¹⁴⁴ Andersson, Inger 1998. s. 36.

barnen erfarenheter av att vara i en grupp, att lära dem att koncentrera sig och att sitta still, utan också att ge dem möjlighet att bearbeta sina erfarenheter genom litteraturen.

I mitt material syns att sagostundens innehåll, metodik och syfte ser olika ut beroende på sagostundsledarens perspektiv. Margareta Rönnbergs text om att god eller dålig kvalitet i grund och botten handlar om den som uttalar sig och vad denna tycker om¹⁴⁵ är i hög grad relevant i detta sammanhang. Den praktiska verksamheten influeras alltså av perspektivet. Samtidigt förekommer det enligt mitt intervju-material att sagostunden endast omnämns i allmänna ordalag i måldokumentet, vilket jag anser vara olyckligt. Jag menar att verksamheten kan ha mycket att vinna på en tydliggörande diskussion med fastställande av sagostundens syften och utformning. En verksamhetsbeskrivning innehållandes perspektiv, syfte, metodik, innehåll och utformning kan dessutom fungera som ett argument för sagostunden, t.ex. i budgetdiskussioner.

---

¹⁴⁵ Rönnberg, Margareta 1989. s. 5f.

7 Avslutning

Nedan följer uppsatsens slutsats, en sammanfattning av uppsatsen samt förslag till fortsatt forskning.

7.1 Slutsats

Frågeställningen för denna uppsats handlade om vilka perspektiv de sagostundsansvariga kan ha på sagostunden och hur perspektivet skulle kunna påverka utformningen och innehållet. De underliggande frågorna handlade om vilket innehåll och vilken metodik de använder samt vilket syfte de har med sina sagostunder. Med Nikolajevas fyrfältsmodell som redskap analyserades intervjumaterialet i fyra olika perspektiv: Traditionella pedagogiska perspektivet, Läsespsykologiska perspektivet, Sagostundsperspektivet och rent litterära perspektivet samt det Estetiska perspektivet.

I mitt intervjumaterial finns alla dessa fyra perspektiv representerade, om än i olika omfattning. Detta innebär att sagostundsansvarigas perspektiv på sagostunder kan vara uppbyggda av vuxenkriterier och/eller hänsyn till barnens upplevelse samt pedagogiska och/eller litterära kriterier och sagostundskriterier. I mitt material är vuxenkriterierna fler än vad hänsynen till barnens upplevelse är. I denna undersökning har det också framkommit att man kan se att de sagostundsansvarigas perspektiv på sagostunderna påverkar syfte, val av innehåll och val av metod på olika sätt.

Inom samtliga fyra perspektiv hör val av innehållet på olika sätt ihop med syftet. Inom det traditionella pedagogiska perspektivet väljer sagostundsledaren sådant som står för alternativ till det barnen annars får ta del av. Inom det läsespsykologiska perspektivet är det sagor som kan hjälpa barnen i sin känslobearbetning som står i centrum. Inom perspektivet som fokuserar på sagostundsmetoder och rent litterära metoder är sagan en del av syftet med sagostunden. Vissa aspekter, t.ex. karaktärerna och budskapet har ett egenvärde hos boken. Det är också viktigt att den vuxne själv tycker om sagan. Inom det estetiska perspektivet utgår man från det som barnen tycker om. Om upprepningar och rim är populära så väljer sagostundsledaren sagor med sådant innehåll. Beroende på vilket syfte sagostundsansvarig har så påverkas alltså valet av innehållet.

Vad gäller val av metod så påverkas det av syftet inom tre av de olika perspektiven. Inom det traditionella pedagogiska perspektivet påverkas metodvalet av att informanterna framför en önskan att vara ett alternativ till de rörliga bilderna och metoden blir därmed muntligt berättande. Man skulle också kunna tänka sig att eftersom både muntligt berättande och högläsning påverkar läslusten på olika sätt så kan valet av den ena eller andra påverkas även av hur sagostundsledaren vill stimulera läslusten. Då det gäller sagostundsperspektiv och rent litterära perspektiv så är metodvalet ett syfte i sig. I mitt material framkommer åsikten att muntligt berättande kan vara syftet med sagostunden samt att om den vuxne gillar en viss metod så är det bra också för barnen. Då det gäller det estetiska perspektivet så framkommer det att här hör metoden ihop med syftet på så vis att det gäller att välja sådant som barnen finner relevant och som därmed gör att sagostundsledaren behåller barnens uppmärksamhet. I mitt material sägs att det är lättare att behålla barnens uppmärksamhet om sagan berättas muntligt. Inom ett av perspektiven, det läsespsykologiska, påverkas metodvalet dock inte av syftet utan där är det mer den vuxnes förhållningssätt som står i kontakt med syftet. I mitt

material finns nämligen inget uttalande om att barnens känslor skulle utvecklas och bearbetas bättre med den ena eller andra metoden.

7.2 Sammanfattning

Sagostunder på folkbiblioteket har en lång tradition. De har funnits med sedan Sveriges första barnbibliotek, men har under årens gång sett olika ut. Under de senaste åren har forskningen insett att det är en skillnad på vuxenperspektiv och barnets perspektiv. Vuxna som sätter barnet i fokus har inte alltid barnets perspektiv, utan kan lika gärna ha ett professionellt vuxenperspektiv. Syftet med denna undersökning var att teckna en bild av de perspektiv som sagostundsansvariga på svenska folkbibliotek kan ha på sagostunden. Frågeställningen var:

Vilka perspektiv kan sagostundsansvariga ha på sagostunden och hur skulle perspektivet kunna påverka utformningen och innehållet?

- Vilket syfte har de med sagostunderna?
- Vilket innehåll använder de?
- Vilken metodik använder de?

Som insamlingsmetod valdes intervjuer. Fem sagostundsansvariga på fem olika bibliotek intervjuades. Resultatet analyserades sedan med hjälp av en fyrfältsmodell. I modellen möts fyra olika kriterier: vuxenkriterier och hänsyn till barnens upplevelse möter litterära kriterier/sagostundskriterier och pedagogiska kriterier. Dessa fyra kriterier skapar tillsammans fyra olika perspektiv på böcker och sagostunder, där de sagostundsansvarigas uttalanden placeras in. Dessa fyra olika perspektiv är: Traditionellt pedagogiskt perspektiv, Läsespsykologiskt perspektiv, Sagostundsperspektiv och rent litterärt perspektiv samt Estetiskt perspektiv.

De traditionella pedagogiska perspektivet innehåller, så som de framträder i min undersökning, de sagostundsansvarigas tankar om att locka barnen till läsning samt att utveckla deras språk. Detta är tankar som överensstämmer med Sveriges bibliotekslag. Sagostundsledarna väljer metodik beroende på hur de vill påverka läslusten. De arbetar för att barnen ska uppskatta biblioteket och väljer innehåll på sagostunden som innebär ett alternativ till det barnen förmodas få med sig hemifrån. Sagostundsledarna för fram kulturarvet och motsatsen till rörliga bilder, vilket också påverkar deras val av metodik på sagostunden.

I det läsespsykologiska perspektivet ser den ansvarige vuxne till barnets upplevelse av sagostunden. De sagor som berättas under sagostunden ska hjälpa barnen att bearbeta upplevelser och känslor. Själva sagostundsoplevelsen ska innebära möten och rutiner som gör barnet tryggt. Stor vikt läggs vid att barnet självt vill komma till sagostunden. Den ansvariga vill ha ett så flexibelt regelverk som möjligt.

Sagostundsperspektiv och rent litterärt perspektiv innebär att vissa aspekter av sagostunden och dess innehåll anses vara viktiga i sig. I min undersökning framträder inslag av musik, skapande verksamhet och teater som sådana aspekter. Informanterna påtalar också vikten av sagostunden i sig och att det är eftersträvansvärt att kunna inreda ett särskilt rum enbart för sagostunden. Särskilda projekt, där pensionärer läser eller där sagostunder ordnas för en speciell målgrupp, ses också som eftersträvansvärt. Ett muntligt berättarsätt står högt i kurs, samtidigt som metodvalet också, tillsammans med innehåll och planeringssätt påverkas av

den sagostundsansvarigas egen personlighet. Bokens illustrationer, slut, budskap och karaktärer är också viktiga i sig och påverkar val av innehåll.

Det estetiska perspektivet handlar om ett den sagostundsansvariga fokuserar på de, av barnen omtäckta, inslagen på sagostunden. Det innehåll som väljs på sagostunden är alltså sådant som barnen uppskattar. Metodvalet görs utifrån effekten på barnens uppmärksamhet. De sagostundsansvariga framför att barnen uppskattar att få berätta något själv på sagostunden, att få en färgläggningsskild med sig hem samt att få klistra en bild på en tavla. De poängterar vikten av att barnen kommer regelbundet till sagostunden så att den ansvariga lär känna dem.

De sagostundsansvarigas perspektiv på sagostunderna påverkar syftet, innehållet och valet av metod. Val av innehåll hör ihop med syftet. Inom tre av de fyra perspektiven påverkas metodvalet av syftet. I det fjärde perspektivet påverkas inte metodvalet av syftet utan det fokuseras mer på den sagostundsansvarigas förhållningssätt.

7.3 Förslag till fortsatt forskning

Sagostundens tradition och historia ligger till grund för dagens sagostunder. Jag anser därför att det skulle vara intressant att titta vidare på gårdagens sagostunder och på de perspektiv som förmedlarna hade då. Karin Helander har, i sin forskning om barnteatern under 1900-talet, funnit att teaterutvecklingen har gått igenom olika perioder med olika perspektiv från de vuxna¹⁴⁶. En annan intressant idé är att undersöka sagostundsansvarigas val av sagor och bilderböcker närmare. Vilka väljs och vilka ratas?

Då jag först satte mig in i forskning och handböcker om sagostunder fann jag en påtaglig brist på barnens egna åsikter. Jag fann att ingen frågat barnen hur de vill att sagostunden ska vara eller vad de vill ha ut av den, trots att många vuxna uttalade sig om vad barnen vill ha ut av sagostunder. Jag anser att forskning ur barnens perspektiv behövs och jag hoppas därför få se sådan i framtiden. Barnen är ju de direkta användarna av denna verksamhet och som sådana är deras synpunkter ytterst nödvändiga och intressanta. En metod, förutom barnintervjuer, som skulle kunna användas för att närma sig barnens mottagande av sagostunden skulle kunna hämtas från barnteater- och filmforskningen. Där har forskare t.ex. använt sig av videofilmningar av dels skådespelare och dels publik vilka sedan samkörts och jämförts med varandra. På så vis får de en inspelning av publikens reaktioner på skådespelarnas agerande på scen som kan observeras och analyseras.¹⁴⁷ En sådan studie av en sagostund på biblioteket och dess publik skulle kunna ge värdefull information om hur barnen reagerar på verksamheten.

Andra perspektiv som skulle kunna vara intressanta att belysa ytterligare är föräldrarnas och dagbarnvårdarnas. Eftersom det till syvende och sist är de som för in bibliotekets sagostund i barnets erfarenhetsvärld, så har deras förhållningssätt till sagostunderna en stor betydelse i sammanhanget. Dagbarnvårdarnas betydelse för bibliotekets sagostundsverksamhet är ju också något som påpekats i mina intervjuer. Därmed skulle en studie ägnad deras upplevelse av bibliotekets sagostunder ytterligare komplettera den bild vi har av sagostundsverksamheten.

---

¹⁴⁶ Helander, Karin 1998. s. 9f.

¹⁴⁷ Hagnell, Viveka 1983, s. 157f.

Litteraturlista

Nedan redovisas de källor som nämns i uppsatsen.

Otryckt material

Intervju med informant 1. Ljudupptagningar och utskrifter finns i författarens ägo.

Intervju med informant 2. Ljudupptagningar och utskrifter finns i författarens ägo.

Intervju med informant 3. Ljudupptagningar och utskrifter finns i författarens ägo.

Intervju med informant 4. Ljudupptagningar och utskrifter finns i författarens ägo.

Intervju med informant 5. Ljudupptagningar och utskrifter finns i författarens ägo.

Tryckt och elektroniskt material

Andersson, Inger (1998). *Det var en gång: sagan inom folkbiblioteksverksamheten*. Lund: Lunds Universitet. (BIVILs skriftserie 1998:4).

Auraldsson, Kerstin (1978). ”Dags för bildband”. *Barn & Kultur*. Årgång 24. nr. 2. s. 36-38.

Auraldsson, Kerstin (1979). ”Ett barnbibliotek växer fram. Barnbiblioteksverksamhet i Uppsala under Vivica Hännings tid 1941-1964.” Ingår i: *Tema: Barnbibliotek. Tre uppsatser av Åke Åberg, Kerstin Auraldsson och Marie Danielsen*. (1983). Uppsala: Avd. för Litteratursociologi, Litteraturvetenskapliga inst. (Litteratur och Samhälle, nr. 1/2) s. 42-98.

Bibliotekslagen: SFS 1996:1596. Finns även på: Bibliotekslagen (2000-03-01). <http://www.kb.se/Notiser/Bibliotekslagen.htm> [2005-07-25].

Brodin, Gunilla (2005). *Varför sagostund?: sagostundsverksamheten på folkbibliotek igår och idag*. Borås: Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats 2005:14).

Chambers, Aidan (1995). *Böcker omkring oss: Om läsmiljö*. Stockholm: Norstedts.

Corinna (Bolin, Greta) (1977). ”Visst finns det sagoberättare!”. *Barn & Kultur*. Årgång 23. nr.1. s. 20.

Corneliuson, Cay (2004-06-10). *Nya barn- och ungdomsböcker till landets bibliotek*. Stockholm: Kulturrådet. Finns på: <http://www.kulturradet.se/index.php?pid=916> [2005-08-17]

Danielsen, Marie (1980). ”Barn- och ungdomsverksamhet vid Uppsala stadsbibliotek 1965-1978.” Ingår i: *Tema: Barnbibliotek. Tre uppsatser av Åke Åberg, Kerstin Auraldsson och Marie Danielsen*. (1983). Uppsala: Avd. för Litteratursociologi, Litteraturvetenskapliga inst. (Litteratur och Samhälle, nr. 1/2) s. 99-133.

- Eriksson, Anna Birgitta m.fl. (1994). "Förord". Ingår i: Eriksson, Anna Birgitta m.fl. *Barnspåret: Idébok för bibliotek*. Lund: Bibliotekstjänst. s. 9-11.
- Eriksson, Anna Birgitta (1994) "Sagor". Ingår i: Eriksson, Anna Birgitta m.fl. *Barnspåret: Idébok för bibliotek*. Lund: Bibliotekstjänst. s. 105-109.
- Fast, Carina (2001). *Berätta! Inspiration och teknik*. Stockholm: Natur och Kultur (Lärare lär).
- "Folkbibliotek" (1991). Ingår i: *Nationalencyklopedin*. Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker. Sjätte Bandet, s. 461.
- Foster, Joanna (1967). *How to Conduct Effective Picture Book Programs: A Handbook*. New York State: Westchester Library System.
- Fox, Mem (2003). *Läsa högt: en bok om högläsningens förtrollande verkan*. Ystad: Kabusa böcker.
- Fries, Gerda (1968). "Förskollärare på barnbiblioteket". *Biblioteksbladet*. 1968, nr.10. s. 1240-1241.
- Gustavsson, Per (1991). "Smålands sagokatt: Än lever Mickel i Långhult." *Barn & Kultur*. Nr 1. s. 4-6.
- Hagnell, Viveka (1983). *Barnteater – myter och meningar*. Malmö: Liber Förlag
- Hake, Karin (1999). "Barneperspektivet: en forskningsstrategi". Finns i: Christensen, Christa Lykke red. *Børn, unge og medier: nordiske forskningsperspektiver*. Göteborg: Göteborgs Universitet, (Nordicom-Sverige 13). s. 193-208.
- Helander, Karin (1998). *Från sagospel till barntagedi: Pedagogik, förströelse och konst i 1900-talets svenska barnteater*. Stockholm: Carlssons. (Skrifter utgivna av Svenska Barnboksinstitutet 65).
- Jacobson, Gun (1976). Finns det inga sagoberättare? *Barn & Kultur*, Årgång 22. nr. 4. s.92-94.
- Jakobsson, Elisabeth (2003). *Barnbibliotekariens syn på arbetet med små barn: en kvalitativ studie*. Borås: Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats 2003:50).
- Langemark, Lena (1992). "The Småland Treasury of Fairy Stories – a joint project". *Scandinavian Public Library Quarterly*. vol. 25. nr. 1. s. 14-16.
- Lindvåg, Anita (1988). *Elsa Olenius och Vår Teater*. Stockholm: Rabén & Sjögren. (Svenska Barnboksinstitutets skrifter, nr 29. Doktorsavhandling framlagd vid Lunds Univ. 1988.)
- Livo, Norma J. & Rietz, Sandra A (1986). *Storytelling: Process and Practice*. Littleton, Colo.: Libraries Unlimited.

- Lundblad, Catarina (2001). *Muntligt berättande på folkbibliotekets sagostund*. Borås: Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats 2001:33).
- Lööf, Ami & Karlsson, Bengt Göran (1984). *Sagostunder vid svenska folkbibliotek: värda att satsas på*. Borås: Högskolan i Borås, Institutionen Bibliotekshögskolan. (Specialarbete 1984:59b).
- Nikolajeva, Maria (2000). *Bilderbokens pusselbitar*. Lund: Studentlitteratur.
- Nikolajeva, Maria (2004). *Barnbokens byggklossar*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Palmgren Munch Petersen, Valfrid (1961). "Stockholms barn- och ungdomsbibliotek. Ett program och dess förverkligande." *Biblioteksbladet*. s. 750-759.
- Pellowski, Anne (1990). *The World of Storytelling: A Practical guide to the Origins, Development, and Applications of Storytelling*. Expanded and rev. ed. Bronx, N.Y: The H.W. Wilson Company.
- Qvarsell, Birgitta (2001). "Det problematiska och nödvändiga barnperspektivet". Ingår i: Montgomery, Henry & Qvarsell, Birgitta red. *Perspektiv och förståelse: att kunna se från olika håll*. Stockholm: Carlsson. s. 90-105.
- Repstad, Pål (1999). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Rönneberg, Margareta (1989). *Skitkul!: om s.k. skräplitteratur*. Uppsala: Filmförlaget.
- "Saga". Ingår i: *Nationalencyklopedin* (1995). Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker. Sextonde bandet. s.188.
- "Saga". Ingår i: *Nationalencyklopedins ordbok* (1996). Göteborg: Göteborgs Universitet, Språkdata, & Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker. Tredje bandet, s. 60.
- "Sagostund". Ingår i: *Nationalencyklopedins ordbok* (1996). Göteborg: Göteborgs Universitet, Språkdata, & Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker. Tredje bandet, s. 61.
- Sandblad, Helena (1968). "Programverksamhet och kontaktarbete i barnbiblioteket" Ingår i: Gamtorp, Kerstin m.fl. *Att arbeta i barnbibliotek: Tre uppsatser om verksamheten bland barn och tonåringar*. Lund: Bibliotekstjänst. (SAB-serien 3) s. 35-49.
- Skoglund, Lena red. (1982). *Passa upp, passa, passa vidare?: handbok för barnbibliotek*. Stockholm: Statens Kulturråd. (Barnkultur i praktiken 4).
- Skoglund, Lena (2005-04-25). *Regionbibliotek Västra Götaland - Kommuner, kommunbibliotek och bibliotekskataloger i Västra Götaland*. http://www.bibl.vgregion.se/vgrtemplates/Page____31354.aspx [2005-05-09]
- Skårman, Arne (1975). "Sagostund i bibliotek??" *Barn & Kultur*. Årgång 21. nr. 2, s. 40.

Statens Kulturråd (2002). *Kulturstatistik 2002*. Stockholm: Statens Kulturråd.

Swahn, Jan Öjvind (1991). "Folksaga". Ingår i: *Nationalencyklopedin*. Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker. Sjätte Bandet, s. 482.

Söderblom, Harriette (1986). "Story-telling – an Audio-Visual Aid?". *Scandinavian Public Library Quarterly*. vol. 19. nr. 2. s. 69-71.

Törnvall-Olsson, Lillemor (1972). "Sagostunder". Ingår i: *Barn i Bibliotek: en idéhandbok om aktiviteter och samarbetsformer*. Lund: Bibliotekstjänst. (SAB-serien nr 9). s. 60- 76.

Weinreich, Torben (1999). *Børnelitteratur mellem kunst og pædagogik*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag. (Center for Børnelitteraturs skriftserie).

Williams, Amanda Jane (1998). *Providers' Perception of Public Library Storytime: A Naturalistic Inquiry*. Ann Arbor, Mich.: Umi Dissertation Services (Diss. University of Texas)

Wik-Thorsell, Anna Lena (1974). *Berätta för barn*. 2. omarbetad uppl. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Ziskind, Sylvia (1976). *Telling Stories to children*. New York: The H.W. Wilson Company.

Ärnström, Ulf & Hagberg, Peter (1992). *Berättarboken*. 2. uppl. Stockholm: Kulturkemi förlag.

Bilaga: Intervjufrågor till sagostundsförmedlarna

- Vilken utbildning har du?
- Gick du på sagostunder själv som liten?
- Hur länge har du haft sagostunder?

- Hur ofta har ni sagostund?
- Vid vilken tid på dagen har ni sagostund?
- Hur länge pågår sagostunden?
- Vilken är målgruppen för sagostunden?
- Hur många barn kommer till sagostunden?

- Vilka resurser har du att röra dig med vad gäller sagostunden? (Pengar, Tid, planering och efterarbete)

Berätta om hur en typisk sagostund går till!

- Vad tycker du är särskilt viktigt?
- Är det något som du inte tycker är så viktigt?
- Läser du ur boken eller berättar du fritt?
- Använder du någon sorts rekvisita? Vilken?
- Använder du dig av några tekniska hjälpmedel? Vilka?
- Har du använt dig av sång/teater/dockor/lekar/skapande aktiviteter någon gång? I vilket syfte?
- Har du någon förebild, läromästare eller mall som du följer?

Berätta om hur du gör urvalet av berättelser/böcker till sagostunden!

- Var hittar du inspiration?
- Vad kännetecknar en bra bok/berättelse?
- Finns det något du försöker att undvika?

Vilket syfte har sagostunderna?

- Vad ska sagostunden resultera i?
- Har ni något måldokument för sagostundsverksamheten?

Om du skulle ändra på något, vad skulle det vara?

- Hur ser den ultimata, bästa tänkbara, sagostunden ut, enligt dig? Vad innehåller den? Hur genomförs den?

Vad ska jag som blivande sagostundsledare tänka på, tycker du?

- Vilket råd skulle du vilja ge mig som blivande sagostundsledare?

Är det något mer som du tycker att det är viktigt att jag har med i min uppsats?